

HUDOBNÝ ŽIVOT 72

22

27. XI. 1972 ● Roč. IV. ● Cena Kčs 2,—

Zo správy Predsedníctva ÚV KSS O ideologickej práci strany na Slovensku a o úlohách vyplývajúcich zo záverov októbrového zasadania ÚV KSC, ktorú predniesol člen Predsedníctva a tajomník ÚV KSS súdruh Ludovít Pezlár.

Rozvíjať ideové princípy socialistickej kultúry a umenia

VÝZNAMNÁ ÚLOHA pri socialistickej výchove a všestrannom rozvoji človeka patrí kultúre a umeniu. Aj po aprílovom zasadnutí pléna ÚV KSC r. 1969 bola situácia v oblasti kultúry a umenia na Slovensku ešte veľmi zložitá. Postupne sa mobilizovalo marxisticko-leninské jadro, ktoré aktivizovalo zdravé sily v kultúre a za podpory ÚV KSS a celej našej strany dosiahlo izoláciu pravicovo oportunistických živlov v umeleckých a kultúrnych zväzoch. Preto bolo možné uskutočniť prestavbu tvorivých zväzov bez prerušenia ich činnosti. Uskutočnila sa očista vedenia a členskej základne od predstaviteľov pravicových a protisocialistických síl. V ich činnosti sa postupne obnovili socialisticke princípy riadenia kultúry a umenia.

V POSLEDNOM OBDOBÍ sa uskutočnili vo všetkých tvorivých zväzoch zjazdy. Umelci sa kriticky vyrovnali s krízovým obdobím a prijali nové programy v duchu záverov XIV. zjazdu KSC a zjazdu KSS. Tvorivé zväzy vstupujú do obdobia, v ktorom sa ich práca dostáva na kvalitatívne vyšší stupeň. V súčasnosti sa usilujú o rozvoj socialistickeho angažovaného umenia. Programové dokumenty, ktoré boli schválené na ich zjazdoch, svedčia o snahe umeleckého frontu prispieť zo všetkých síl k ďalšiemu dynamickému vývinu spoločnosti.

SPOLOČENSKÚ ANGAŽOVANOSŤ umelcov dokumentuje aj skutočnosť, že do súťaže na počesť 50. výročia KSC sa prihlásilo 200 výtvarníkov so 700 dielami. V týchto dňoch bola otvorená výstava angažovanej tvorby, na ktorú sa prihlásilo 300 výtvarníkov s vyše 1300 prácami. Rovnako sa angažujú mnohí spisovatelia i poprední slovenskí skladatelia. Zásadné pozitívne zmeny nastali aj v divadelníctve, kinematografii a vo vydavateľskej činnosti.

TRPEZLIVOU, CIEĽAVEDOMOU A HÚŽEVNATOU ideovo-výchovnou a organizátorskou prácou sa aj v oblasti kultúry a umenia postupne obnovili a upevnili marxisticko-leninské princípy. Osobitný význam má opätovné uplatňovanie a prebojovanie metódy socialistickeho realizmu, ktorá bola predmetom ostrých útokov oportunistických a revizionistických síl. Socialistický realizmus odzrkadľuje skutočnosť nie pasívne, ale aktívne, na základe poznania zákonitosti dynamiky rozvoja ľudskej spoločnosti. Má jednotné ideologické východisko a pritom je čo do formy a štýlu mnohotvárný. Zobrazuje revolučné úsilie robotníckej triedy a ostatných pracujúcich hrdinov boja i práce, ich pocity, náklady i myšlienky, krásu, radosť, úspechy i ťažkosti. Upramujú pozornosť na historické perspektívy socialistickej spoločnosti a na ideály komunizmu.

SOCIALISTICKEJ KULTÚRE A UMENIU je však úplne cudzie šírenie bezútešnosti, beznádeje a pesimizmu, príznačné pre dekadentné umenie a kultúru súčasnej buržoáznej spoločnosti.

V TRIEDNE ROZDELENOM SVETE je umenie a kultúra oblasťou triedneho boja, v ktorom sa odzrkadľuje zápas medzi pokrokovými a reakčnými silami súčasného ľudstva. Antikomunistické sily sa snažia nanútiť umeniu v socialistickej krajine akési deštruktívne a opozičné funkcie, ktoré sú mu úplne cudzie.

NAŠE SKÚSENOSTI Z KRÍZOVEHO OBDOBIA jednoznačne potvrdzujú, že akékoľvek oslabenie základných princípov angažovanej socialistickej tvorby vedie nevyhnutne a zákonite k otvoreniu priestoru pre zneužitie umenia na ciele protisocialistických síl. Tomu slúžilo nekritické preberanie a kopírovanie dekadentných smerov buržoázneho umenia, ktoré v krízovom období vyústilo do skutočného teroru proti umelcom, zostávajúcim na pozíciách socializmu.

K DEŠTRUKČNEMU IDEOLOGICKÉMU ARZENÁLU buržoáznych teoretikov a pravicových oportunistov pat-

rí aj konštruovanie umelého rozporu medzi socialickým umením a modernitou. Skutočnosť však ukazuje, že angažované socialistické umenie má vysokú umeleckú hodnotu a je umením moderným. Netriedne chápaný pojem modernosti umenia — ako ukazujú naše skúsenosti — sa nezriedka stáva zbraňou namierenou proti základným hodnotám socialistickej spoločnosti. Dekadencia, ideová bezradnosť nihilizmu, ktoré propagujú buržoázni umenovedci, odzrkadľujú náklady a postoje i životnú bezvýhodnosť vládnucej triedy súčasnej buržoáznej spoločnosti. Pokusy o ich šírenie v podmienkach socialistickej spoločnosti sú nástrojom ideologickej diverzie.

DRAHO ZAPLATENÉ SKÚSENOSTI nás zaväzujú, aby sme ako oko v hlave chránili a rozvíjali ideové princípy socialistickej kultúry a umenia, čelili zjavným i skrytým pokusom narušať a spochybňovať ich. Ani na minútu nemôžeme zabúdať, že za súčasného pomeru síl medzi svetovým socializmom a kapitalizmom sa antikomunistické sily a ich spojenci neustále pokúšajú zaodiť svoje kontrarevolučné zámery do akoby moderného umeleckého a pseudovedeckého habitu.

MNOHÍ Z UMELCOV, ktorí podľahli rafinovanej taktike antisocialistických a pravicovo-oportunistických síl, pochopili svoj omyl a úprimne sa snažia napraviť svoje chyby. Každý čestný úmysel najst opäť svoje miesto v angažovanom socialistickej umení, si zaslúži podporu a našu podporu. Akékoľvek snahy chytračiť, vrátiť sa do našej kultúry a umenia bez čestného a úprimného priznania svojich chýb a omylov, bez snahy napraviť ich, sú odsúdené na neúspech.

SÚČASNÝ POZITIVNÝ VÝVIN V KULTÚRE a umení však neprebíha hladko, bez problémov, bez intenzívneho politického zápasu. Aj keď ojedinele, predsa len sa vyskytujú pokusy prepašovať do literatúry, filmu a do ďalších umeleckých diel, kultúrnych časopisov, do masovokomunikačných prostriedkov socializmu cudzie názory a tendencie. Preto je nesmierne dôležité, aby sa vedúci pracovníci riadiacej štruktúry nášho kultúrneho života, šéfredaktori, riaditelia vydavateľstiev, zodpovední funkcionári umeleckých zväzov a pracovníci národných výborov dôsledne riadili princípmi kultúrnej politiky strany a socialistickeho štátu. Ako zdôraznilo októbrové zasadanie ÚV KSC, treba dôsledne odstraňovať pozostatky hrubej komercializácie kultúry a umenia, ktorá sa spájala s ideologickou diverziou, s podliehaním malomeštiackemu vkusu.

PRE ĎALŠÍ ROZVOJ SOCIALISTICKEJ KULTÚRY má veľký význam sústavné vytváranie podmienok pre všestrannú kultúrnu tvorivosť širokých mas. Rastie životná úroveň pracujúcich, rozširuje sa voľný čas a vznikajú aj nové potreby a záujmy. Ich rozvoj nemožno nechať náhode, ale je potrebné správne ich usmerňovať a využívať pre socialistickej výchovu. Preto aj výrobné podniky, závody a odborové organizácie musia oveľa lepšie plniť kultúrno-výchovné úlohy. Ústredný výbor KSS vyzýva funkcionárov národných výborov, Socialistického zväzu mládeže a ostatných spoločenských a kultúrno-výchovných organizácií, aby v záujme zintenzívnenia ideovo-výchovnej činnosti lepšie využívali všetky osvetové a kultúrne zariadenia, ktorými disponujú. Veľa nevyužitých možností v tomto smere je najmä na dedinách.

PRE ROZVOJ KULTÚRNO-VÝCHOVNEJ ČINNOSTI majú veľký význam národnostné kultúrne organizácie — Csemadok, Kultúrny zväz ukrajinských pracujúcich a Matica slovenská. V krízovom období pokúsili sa proti socialistickej a nacionálistickej sily využiť tieto organizácie na svoje deštruktívne ciele a premeniť ich na akési opozičné politické strany. V súčasnosti, po završení

(Pokračovanie na 3. str.)

Pripomienka dvoch významných jubileí — 55. výročia VOSR a 50. výročia vzniku ZSSR — dostáva dôstojný rámec aj v oblasti nášho hudobného života. Približujeme tri z bohatstva podujatí, ktoré sa pri príležitosti osláv uskutočnili.

Na scéne opery SND mal v dňoch 5. a 7. novembra t. r. premiéru Čajkovského Eugen Onegin. V réžii M. Fischera, v hudobnom nastudovaní G. Auera a na scéne P. M. Gábora súbor pripravil inscenáciu v troch obsadeniach. Na snímke, scéna z 2. dejstva: L. Baricová (Olga) a J. Oniščenko v titulnej postave. Snímka: J. Vavro

Sovietske reprodukčné umenie reprezentoval tanecný súbor Uzbekkej SSR VESNA, ktorý publiku v hale bratislavského PKO dňa 14. novembra t. r. vynikajúco predstavil ukážky zo svojho umenia, tancom približil staré legendy, obrady, povesti a zvyky svojej zeme. Snímka: ČSTK

Snímka: K. Miklóš

Dňa 4. novembra t. r. uviedla Opera DJGT v Banjskej Bystrici premiéru Prokofievovej opery PRÍBEH O ZAJAČNOM ČLOVEKU. Ako sa píše v bulletin: „...v tomto svojom poslednom opernom diele Prokofiev uplatňoval scénické i hudobne moderné poňatie. Kaleidoskopické odvíjanie diela v krátkych obrazoch pripomína filmovú techniku. Pri komponovaní sa skladateľ opiera o psychologickú i dramatickú pravdivosť známej literárnej predlohy“. Réžiu premiéry mal Koloman Čillik. V orchestrálnych medzihrách využíval zábery z rovnomeného filmového diela — ináč sa dej odohrával na prostej štylizovanej scéne. Dirigentom predstavenia je Anton Buranovský. V titulnej úlohe diváci videli Františka Cabana (Alexej), ktorý poctivo pristupoval k nastudovaniu spevnejho partu, preniknutého ľudovou melodickosťou, ale i psychologickým prepracovaním hudobnej reči. Ďalšiu peknú postavu vytvorila Dagmar Rohová v úlohe jeho snúbenice Olgy. Premiérové obecenstvo odmenilo potleskom uprostred predstavenia vrúcnu a precitývanú prejav Ľudmily Vyskočilovej v úlohe Klaudivy. Spenážka dokázala, že ani v opere — ako vôbec v divadelnom umení — nieť malých postáv, ktoré by sa nedali preteplť citom a dôkazom profesionálneho umenia.

● Kruh priateľov hudby pri kultúrnom a spoločenskom strede v Humennom usporiadal v októbri t. r. prvý ročník **Jesenného koncertného cyklu**. Na pódiu koncertnej siene ĽSU sa humenskému koncertnému publiku predstavili mladí slovenskí koncertní umelci. S veľkými sympatiami sa u humenského obecnstva stretol technicky a výrazovo zrelý výkon laureáta Pražskej jari 1972 a víťaza Kociánovej súťaže, huslistu **Jindřicha Pazderu**. Mladý, ambiciózný umelec za klavírneho sprievodu **L. Marcingera** interpretoval diela Bacha, Mozarta, Dvořáka, Wieniawského a Szymanovského. **Komorný orchester Štátnej filharmónie z Košíc** za umeleckého vedenia **Kornela Gábora** sa predstavil skladbami Lullyho, Vivaldiho, Mozarta a Čajkovského. Mladý súbor, ktorého členovia sa venujú svojej práci so zápalom a mladistvým nadšením, je veľkým príslubom do budúcnosti pri získavaní priaznivcov komornej hudby. Vyvrcholením koncertného cyklu bol klavírny recitál laureáta tohoročnej Medzinárodnej tribúny mladých interpretov — **Petra Topercze- ra**. Ovácie obecnstva, po odznení Galuppiho, Beethovena, Ravela a Slavického, boli úprimným prejavom obdivu a vďaka za hlboký umelecký zážitok. **ELENA GOMBITOVÁ**

● **Collegium musicum** — **Eisenach (NDR)** navštívilo koncertom októbra t. r. Bratislavu — v rámci výmeny s **Collegium musicum Posoniense**, ktoré bolo koncertom septembra v NDR. V Bratislave sa stretli s nemeckým súborom slovenskí pedagógovia a členovia Slovenskej spoločnosti pre hudobnú výchovu. (Niektorí z členov nemeckého orchestra sú učiteľmi estetickéj výchovy na základných a stredných školách v NDR.) V rámci stretnutia účinkoval nemecký súbor v Bratislave i mimo nej na výchovných koncertoch, kde zazneli diela eisenachského rodáka **J. S. Bacha**, **Ch. W. Glucka**, **G. Fr. Händela**, **F. Mendelssohna-Bartholdyho** a skladby súčasných nemeckých autorov — **G. Strehlhardta** i dirigenta súboru **Wilhelma Luttera** (Koncert pre sláčikové kvarteto a sláčikový orchester). Obojstrannou návštevou oboch súborov sa spolupráca s mestom **Eisenach** rozširuje a je predpoklad, že sa priateľstvo súborov ešte viac zintenzívni. **JULIUS KOWALSKI**

● Dňa 4. novembra bol v koncertnej sieni SF pri príležitosti 55. výročia VOSR koncert **Brnenského združenia Forster**, víťaza medzinárodnej súťaže **Inter** — Tie 1972 v Anglicku. Pod vedením prof. **Karla Hradila** zazneli zbery **Axma-**

na, **Bantocka**, **Blažeka**, **Poerstra**, **Janáčka**, **Kříčka**, **Křížkovského**, **Petrželku**, **Mikulu**, **Šmetanu** a **Suchoňu**. Inscenáciu **Zbojníkov** a **žandárov**, ktorú má na repertoári činoherný súbor **ŠD v Brne**, navštívil koncom októbra vedúci varšavskej televízie — **Jan Krzyzanowski** a tajomník **Zväzu dramatických umelcov NDR** **Reiner John**. Hostia pre-

javili želanie pozvať súbor s týmto predstavením do Poľska a **NDR**. Operný a baletný súbor **ŠD v Brne** odchádza 23. novembra t. r. na zájazd do **NSR**, **Luxemburska** a **Švajčiarska**. Okrem iného uvedú v zahraničí **Dvořákovu Rusaluku**, **Čajkovského Luskáčika**, **Stravinského Petrušku** a osem **Slovanských tancov A. Dvořáka**. V **Ženeve**

odzníe šesťkrát **Smetanova Predaná nevesta**.

● **Štátne divadlo v Brne** uviedlo 3. novembra t. r. v **Janáčkovom** divadle operu **Nikolaja Rimského-Korsakova Zlatý kohútik**. Dielo naštudovali dirigent **Václav Nosek**, režisér **Václav Věžník** a choreograf **Rudolf Karhánek** na scéne **Vojtěcha Štolfu** a s kostýmami **Nadědy Hanákové**.

● **Informácia pre učiteľov hudobnej výchovy a všetkých záujemcov o dejiny hudby**: Po tieto dni vyšli **Dejiny európskej hudby** od **Graciána Černušáka**. Je to druhé, zrevidované a v niektorých častiach podstatne prepracované vydanie verzie z roku 1984, ktoré bolo dlhší čas rozobrané, a tak vyplňuje medzeru v príručnej literatúre pre učiteľov hudobnej výchovy na **ZŠ**. Cena viazaného výtlačku je **Kčs 84,-**. Vydal **pražský Panton**.

● **Holandská firma Donemus**, ktorá je známa vydávaním audiovizuálnych sérií **holandskej hudby**, začala v minulom roku vydávanie knižnej edície **Galéria holandských skladateľov**, ktorej prvý zväzok prináša v anglickom a holandskom znení profily reprezentantov hudby nášho storočia, ako aj skladateľa z počiatku novoveku — **Jana Pieterszoonu Sweelinka**. Táto publikácia, rovnako ako stručný lexikón **Súčasní maďarskí skladatelia a príručka Fínska hudba (obe v anglickom jazyku)** má pre záujemcov — **bezplatne** — k dispozícii **HIS** v **Prahe 1**, **Besední 3**.

ÚDPKG pionierom a mládeži

Vedenie umeleckého oddelenia **Ústredného domu pionierov a mládeže Klementa Gottwalda v Bratislave**, ktorého vedúcim je **František Košťál**, v snahe oboznámiť pionierov so slávnymi umelcami, ktorí v minulosti koncertovali v Bratislave, otvorilo 28. októbra t. r. cyklus výchovných koncertov. Ako prvý uviedli pracovníci medailón o **bratislavskom rodákovi J. N. Hummelovi**. Účinkovali na ňom poslucháči **Konzervatória a pedagógovia tejto školy v Bratislave**. Život a dielo **J. N. Hummela** priblížila pionierom prof. **Viera Fickarová**, ktorá slovom sprevádzala celý koncert. Poslucháčka **Konzervatória Katarína Halasová** zaspievala technicky náročné **Halekuj** op. 73. **Barbara Juhásová** predniesla **Variácie pre klavír**, op. 97. **Vladimír Kubovič (klavír)**, **J. Malík (violončelo)** a **Michal Kováč (husle)** na záver koncertu zahrali **Klavírne trio**, op. 93. V cykle výchovných koncertov bude ďalej na programe medailón o živote a diele **Antona Rubinštejna**, ktorý po prvý raz vystúpil v Bratislave v júni r. 1847. (Bol hosťom v rodine **Eszterházyovcov**. Na Námestí 4. apríla 8. je dodnes pamätná tabuľa o tom, že tu žil a pracoval v r. 1847 slávny ruský klavirista a skladateľ **Anton Grigorievič Rubinštejn**.) Ďalšie koncerty priblížia populárnym spôsobom život a dielo **Mozarta**, **Haydna**, **Beethovena**, **Liszt**, **Marschnera** a iných. **A. ZÁVODSKÝ**

Predstavuje sa

VILMA LICHNEROVÁ (nar. 1951 v **Handlovej**). V súčasnosti študuje na **Čajkovského konzervatóriu v Moskve** v triede **Stanislava Neigauza**. V školskom roku 1971-72 ukončila druhý ročník.

Prečo ste sa rozhodli vybrať si dráhu klaviristu ako životné povolanie?

— Moja mamička je učiteľkou klavíra na **ĽSU**. Ona bola aj mojím prvým pedagógom na **handlovskej ĽSU**. No už od 2. ročníka (ako 9-ročnú) ma zverila do rúk riaditeľky **ĽSU v Žiari nad Hronom** — prof. **Zity Strnadovej-Parákovovej**, ku ktorej som dochádzala autobusom plných 10 rokov. V 16. rokoch som urobila prijímacie pohovory na **VŠMU** a za ďalší školský rok som musela urobiť 2 ročníky na **SVŠ** i s maturitou. Po dvoch rokoch štúdia na **VŠMU** v triede prof. **Kafendovej** som získala štipendium na 5-ročné štúdium do **Moskvy** — na **Čajkovského konzervatórium**. Mám výborné možnosti pre vystupovanie v **ZSSR**. Naše vyslanectvo nás často pozýva na vystúpenia, ale hrám i na rôznych vysokých školách. Prijímem na každej vysokej škole je výborný a udržiavaný koncertný nástroj, občasne **Steinway**.

Aké sú vaše dojmy z týchto vystúpení?

— Potešiteľný je vzťah sovietskej mládeže k hudbe. Pramení to z ruskej mentality. Pozorovala som, že v mestách napr. uprednostňujú viac pomalé, lyrické, citovo exponovanejšie skladby. Je to náročné, vzorne vychované a vnímavé obecnstvo. Na vidieku majú radšej technicky náročnejšie, efektnejšie a virtuózne skladby. V **Dome družby** — za poslu-

chátskej účasti študentov z mnohých zahraničných krajín sa spolupodieľajú na programe aj zahraniční študenti.

Ako by ste charakterizovali štúdiá na moskovskom Konzervatóriu?

— Každý pedagóg je individuálnou osobnosťou a má svoj osobitý štýl postupu. Niektorí viac bazírujú na vypracovaní detailov (k tomuto typu patrí **S. Neigauz**), iní (ako prof. **Flier**) dávajú žiakom viac voľnosti. V **Moskve** sa počas školského roku preberá väčšie kvantum látky, ako napr. na **VŠMU**. Zdôrazňuje sa nevyhnutnosť ovládať čo najväčší počet etud. Prof. **S. Neigauz** nadväzuje na metodické zásady svojho otca, svetoznámeho pedagóga **G. Neigauza**. Tak, ako je veľmi individuálnym typom interpreta, ktorý premyslí každé dielo do hĺbky po stránke formovej, dynamickej, vyžaduje to rovnako aj od svojich žiakov. S veľkou obľubou využíva čo najbohatšie členovanie zvuku. Napríklad u **Skrjabinu** vyžaduje hrať každú tónalosť v inej farbe. Veľmi dbá na rytmus. Tvrdí o ňom, že je základom disciplíny každého interpreta. Stále zdôrazňuje nevyhnutnosť nie formálneho, ale oduševneného cvičenia. Nezanedbáva ani držanie rúk a fixáciu, pretože bez správne používaného hracieho aparátu sa nedá vraj dosiahnuť pri interpretácii všetko to, čo si príslušná skladba vyžaduje. V **ZSSR** je **S. Neigauz** známy ako posledný romantik. Jeho obľúbenými skladateľmi sú **Chopin** a **Skrjabin**. Podobne ako prof. **Kafendová**, aj **Neigauz** zdôrazňuje nevyhnutnosť usilovnosti aj u toho najnadanejšieho žiaka. Tvrdí, že klavirista má cvičiť denne aspoň 6 hodín. Ku žiakom má blízky, ľudský vzťah. Svojím láskavým, ale aj prísnyim prístupom dokáže **Stanislav Genrikovič** vyťažiť zo žiaka skutočne maximum. **V. ČIŽIK**

● **Spevohra ŠD v Brne** pripravuje na december t. r. muzikál **J. Kerna** **Loď komediantov**, ktorý je i na repertoári **bratislavskej Novej scény**. **Brnenskú** réžiu bude mať **Stanislav Fišer**.

● V rámci **Mesiaca ČSSP** vystúpi v slovenských mestách sovietskí umelci — v programe **Melódie a tance krajiny Sovietskeho zväzu**. Program k 50. výročiu vzniku **ZSSR** reprezentuje umenie rôznych sólistov a súborov. Diváci **Prešova**, **Košíc**, **Lučenca**, **Banskej Bystrice**, **Trnavy** a **Bratislavy** uvidia v jeho rámci **Tanečný súbor gruzínskej Filharmónie**, **ukrajinský vokálny-inštrumentálny súbor Červona ruta**, **zaslúžilého umelca Bieloruskej SSR** **Arkadija Ostroveckého** — sólistu v hre na **cimbal**, **Bajram Nuryjevovú** z **Turkménskej SSR**, ktorá interpretuje tance **turkménske, indické, pamírske, uzbecké** a iné, **umelcov Lotyšskej SSR** — **Dajga Grosmana** a **Jána Gudoviča**, ktorí sú sólistami **Lotyšskej štátnej opery**, ako aj **spevákovo-inštrumentálne trió Ruské**

obrázky, ktoré v zložení **harmonika, dombra** a **balalajka** brilantne interpretujú **ruské ľudové piesne**. Okrem toho od 14. novembra do 18. novembra vystúpil v slovenských mestách (**Bratislava**, **Nitra**, **Banská Štiavnica**, **Žiar nad Hronom** a **Košice**) **tanečný súbor Uzbekkej SSR — Vesna**. Jeho názov nie je náhodný: každý koncert tohto kolektívu je otváraný tancom **Vesna**, ktorý symbolizuje prebudenie, mladost a krásu ľudských citov. Hlavným choreografom je vynikajúca **uzbecká tanečnica — Mukarram Turgunbajevová**.

● **Pesníčkári** — to je názov **spevákovo-inštrumentálneho súboru**, laureáta **IV. všežväzovej súťaže estrádnych umelcov z ZSSR**. Umelci budú svoj repertoár na **bieloruskom folklóre**, pričom objavia staré ľudové piesne a hudobné nástroje. Ich turné po menších slovenských mestách bude od 10.—23. novembra t. r.

Na čom pracujete?

...odpovedá skladateľ, profesor hudobnej teórie na Konzervatóriu v Bratislave, **Jozef Sixta**.

— Napísal som skladbu, ktorá ešte nebola predvedená. Je to **orchestrálne dielo — Punctum contra punctum**. Vychádza z podobných princípov ako **Asynchronia**: ide o kánonicky riešenú kompozíciu. Dúfam, že zaznie v koncertnej sezóne 1972-73. Teraz robím menšiu **cyklickú skladbu** pre **flautové kvarteto Brunnerovcov**. Čo do výrazu a kompozičnej techniky som sa „zjednodušil“ — najmä v porovnaní s minulými dielami (**Noneto**, alebo **Variácie**). V najbližšej budúcnosti by som chcel napísať niečo pre klavír, lebo už dávno som pre tento nástroj (ktorý mi je ináč veľmi blízky) — **Konzervatórium** som absolvoval ako klavirista) nič neskomponoval. **M. MESAŘOŠOVÁ**

Školská hudobná výchova:

Hudba v detskom výtvarnom prejave

Pedagogická prax nás denne obohacuje novými skúsenosťami. Tieto skúsenosti nám pomáhajú zlepšiť našu prácu, no niekedy prinášajú i pochybnosti, alebo aj nové nápady. Často uvažujeme o dialektickom usporiadaní sveta, menej často nás však napadne hľadať súvislosti medzi javmi každodenného života, i keď sa samé priamo ponúkajú. Uprostred celého pedagogického procesu stojí dieťa, na ktoré sa sústreďujú naše úsilia v oblastiach rôznych vied a vo výchove. Učiteľ rodného jazyka, matematiky, hudobnej výchovy, každý sa snaží pôsobiť na dieťa tak, aby mu dal čo najviac vedomostí. Dieťa, jeho konečná vzdelanosť a výchova, jej dobrá úroveň je našim spoločným cieľom. Máme spoločný cieľ a predsa — ako málo sa stretávame spolu pri výbere prostriedkov, ktorými ho sledujeme! Stáva sa, že dieťa samé od seba nakreslí rozprávku, ktorú počulo, čítalo. Zriedkavejšie sa však stane, aby sa literárne dielo, ktoré sa využilo na hodine literárnej výchovy, využilo i ako inšpiráciu zdroj na hodinách výtvar-

Z. Fibich: melódia Vodník (podľa balady K. J. Erbena) — „Dcéra a malý vodníček“, **bábky z textilu, kolektívna práca 7. ročníka**.

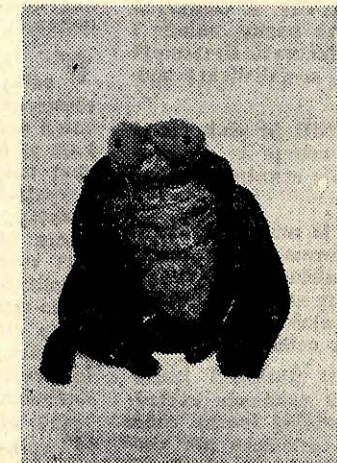
nej výchovy. Podobne je to aj s hudbou. **Hudobná výchova** sa chápe väčšinou ako predmet osamelý, na ktorom sa žiak ponorí o hudbe, prípadne spieva, pričom ale **hudobná skladba — práve tak ako iné zdroje —**

môže dieťa hlboko zaujať, môže navodiť rôzne činnosti, viesť dieťa z ľahostajnej osamelosti, dať mu viac, ako poučenie! Výtvarné vyjadrenie hudobnej skladby, o ktorú sme sa my pokúsili, môže sa zdať neobvyčajné. No ak túto úlohu dieťaťu vhodne predložíme, neprekvapí ho viac, ako iné, bežné úlohy. Predsa však má prítlačivosť, čaro.

Už dávnejšie sme sa zapodievali myšlienkou spájania hudobnej a výtvarnej výchovy, prípadne iných medzipredmetových vzťahov. No k zámernej, cielavedomej práci na realizáciu tejto myšlienky sme sa odhodlali až neskôr. Hybnou silou nám bola predstava, aby dieťa (používajúce výdobytky sveta výtvarnej techniky) neodvyklo intenzívne zmyslovo vnímať a cítiť, obáva, aby cesta k umeniam sa nestala cestou menej frekventovanou. Chceli sme deťom pomôcť spoznať krásu a dobro a pre tieto idey ich tvorivo zaujať. Prvé kroky pri plnení tohto cieľa neboli ľahké. Úspechy striedali neúspechy. Postupne sme prácu rozšírili a systematicky zatrie-

dovali výsledky. Pracovalo sa nám ťažko. Nemali sme dostatok odbornej literatúry, museli sme ísť cestou hľadania a objavovania.

Prvým verejným vystúpením bolo **krajské kolo pedagogického čítania v Bratislave v**

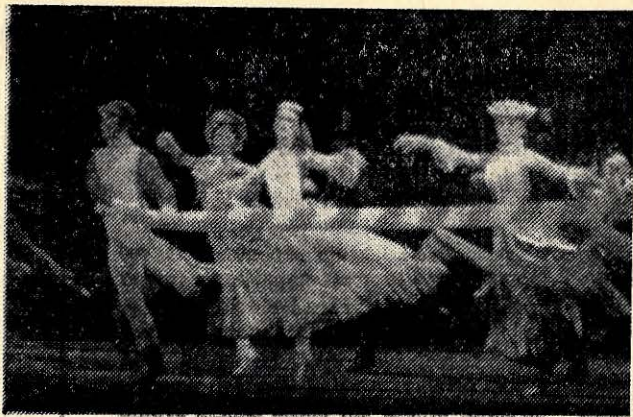
„**Pavúk**“, **bábka z textilu, kolektívna práca 7. ročníka** — vznikla taktiež pod vplyvom **Fibichovej melódie**.

školskom roku 1971-72. Vyšli sme z neho úspešne, ale nezabavili sme sa obáv a pochybností. Ani **víťazstvo v slovenskom kole pedagogického čítania** (o niekoľko mesiacov neskôr) nám neprineslo do práce klud a uspokojenie. Ale čoraz jasnejšie a lepšie výsledky v práci pomáhali premáhať stavy neistoty, pracovnej únavy a vyčerpania. Veľmi svedomito sme sa pripravovali na **Uhorskobrodské dni 1972**. Sme šťastné, že i tu, pred **československou učiteľskou verejnosťou**, sme obstáli statočne a veľmi si vážime ocenenia, ktorého sa nám v **Uherskom Brode** dostalo. Medaila s portrétom **Jána Amosa Komenského** uzatvára kruh súťaží. Je svetlým bodom, no nie koncom úsilia. Uplynie nejaký čas a pedagogická verejnosť sa oboznámi s našim pedagogickým čítaním prostredníctvom publikácie. Pocity, s akými čitatelia vezmú do rúk naše dielo, budú iste veľmi rozdielne. Neočakávame jednoliaty súhlas, ani nadšené ovácie. Rady by sme však nadväzovali kontakty, aby sme si mohli vymeniť skúsenosti a pohovorili s kolegami, ktorí pracujú na príbuznej tematike.

A. PODHORNÁ a M. KLIMANOVÁ (Pokrač. v bud. čísle.)

V 1971 roku RODION ŠCEDRIN dovršil dĺho-ročnú prácu na cykle 24 prelúdií a fúg, ktorý venoval pamiatke svojho otca. Skladbu postupne uviedol na dvoch recitáloch (v r. 1966 prvý diel a v r. 1971 druhý diel) — s veľkým úspechom u moskovskej hudobnej verejnosti. Hneď po premiére prvého dielu táto brilantná hudba vzbudila živý záujem klaviristov, pretože dávala podnetnú možnosť obnoviť

Veľkým úspechom bola premiéra Šcedrinovho baletu Anna Kareninová vo Veľkom divadle v Moskve.

Lýdia Majlingová VENOVANÉ KLAVÍRU

my u neho vždy dostávajú pribojný koncertný ráz. Suverénne pokrakuje v ob-rode záujmu o polyfóniu v XX. storočí a vytvára vlast-ne koncertný polyfonizmus.

Jeho klavírny sloh je an-titézou romantického umenia. Dáva prednosť mo-hutnej energii presných rytmov, cielavedomému dy-namizmu pred spontánnos-tou lyrických výlevov. Fa-rebnosť impresionistických harmónií nahrádza občas až hrubou, drsnou polyfo-nickou štruktúrou. Miesto folklórnych citátov využíva kultivované vyjadrenie Tu-dovosti, národné prvky, kto-ré už nepôsobia priamoča-ro. Autorove požiadavky (articolato, senza ped., mar-cattissimo a pod.), dlhé etu-dovo spojitie pasáže — bez sebamenských zastávok, bles-kurýchle opakovania, osti-nátnosť akordov, to všetko vyžaduje precíznu techniku, veľkú pódiovú vytrvalosť, pevnú vôľu i pestrofarebné forte. No napriek mnohým ťažkostiam sú Šcedrinove skladby napísané klavírne vďačne.

V dnešnej dobe sa ob-ra-cajú k polyfónii skoro všetci veľkí skladatelia. Ale vytvoril ucelený cyklus, kto-rý by sa mohol považovať za svojho druhu encyklopé-diu ľudského ducha, sa po-darilo len nemnohým. Ba-chov temperovaný klavír, toto „unikum, ktoré nemalo predchodcov“, skladatelia XX. storočia obnovujú rôz-nymi spôsobmi. Hindemithon cyklus Ludus tonalis (hra-tónin) sa, prirodzene, vo všetkom nevyrovná Bacho-vmu, ale zato utvrdzuje zá-sadne nové chápanie tonál-neho systému, harmónie, kompozície celku. Sostako-vičov monumentálny cyklus 24 prelúdií a fúg, op. 87, vyjadruje sklon ruskej po-

vahy k bohatierskemu epo-su, znovu sa vracia a roz-víja pradávne ruské inšpi-račné zdroje, polyfonické objavy skladateľov Moenej hŕstky (hlavne Musorgské-ho a Borodina), Vasnečov-ve motívy bylin.

Pokračujúc v ruskej i svetovej polyfonickej tradícii (Glinka, Tanejev, Hindemith, Sostakovič) sa RODION ŠCEDRIN rozhodol vytvoriť svoj cyklus 24 prelúdií a fúg a vytvoril ho odvážne a skvele. Zdôraz-

Scéna z baletu Anna Kareninová.

ní iné stránky ruského a sovietskeho života a našiel zorný uhol, z ktorého podá-vaj materiál vlastným výraz-ným jazykom. Lakoničnosť, humor, ironia, ba aj ostrá paródia žili predsa v rus-kom umení vždy popri pá-tose i tragizme — a rea-lizmus pri stvárňovaní ne-vylučoval analytické a bys-tré pozorovanie.

Šcedrinových 24 prelúdií a fúg tvorí kompaktný celok. Jednotu dosahuje skladateľ rôznymi prostried-kami: vyváženým rozmiest-nením kulminácií bodov, na ktorých sa drží forma (3, 7, 12, 15, 19 a 20); ryt-mickým usporiadaním (ob-rysy tém vo fúgach sú vždy jasne vykreslené a rýchlo utkvievajú v pamäti, ryt-mus uľahčuje orientáciu v zložitých lineárnych kom-plexoch); ďalej intonačnou príbuznosťou a častým vy-nechávaním prestávky me-dzi prelúdiom a fúgou; a konečne — prísnu zrkadlo-vou symetriou prejav a po-slednej fúgy.

V tomto diele sa už vy-kryštalizoval skladate-ľov pianistický rukopis. Šcedrin sa nevyhýba bravúr-nym, nápadným efektom, Neimponuje mu asketický zvuk klavíra, rovnako ako snaha o vokalizáciu nástro-ja. Bezpedálové „prirodze-né“ znenie s presnou, ak-tívnou prstovou dikciou (molto articolato) jasne vy-jadruje autorove zámery.

Cyklus otvára prelúdiom a fúga, ako obyčajne v C dur. Potom, podľa kvin-tového kruhu nasledujú fú-gy durových a molových tó-

nín. Záverečné prelúdiom a fúga d mol, ku ktorým sa dospeje logikou kvintového kruhu, predstavuje dvojité kontrapunkt k úvodnému prelúdiu a fúge.

V prvom diele sú technic-ky nepoddajné, ale zato veľmi impozantné 3., 5., 7. a 12. fúga. Znamenite je rozpracovaná najmä tretia, v ktorej záruv akcenty dvoj-dobej témy sa dostávajú do konfliktu s celkovým troj-dobým rytmom — a dva-násť, búrlivá dynamická gigue. V piatej fúge extra-vagantná téma so stálym „falošným“ tónom na me-lodickom vrchole neprestaj-ne napínajú pasáže, až ju nakoniec v kóde úplne vy-tlačia. Meditatívne, lyrické časti cyklu sú 2., 4., 6. a 11. fúga, 3. a 10. prelúdiom. V nich sa prejavila pre Šced-rina typická črta — aktív-nosť a nerozjímavosť jeho lyriky. Zvláštnu zmienku si zasluží chorál a fúga H dur (11). Prelúdiom a fúga tu tvoria jednotlivo reprízový celok — vďaka reminiscen-cii na chorál v kóde fúgy. Zdá sa, že Šcedrin ešte nik-dy nebol taký zahľabaný a prirodzene vážny. Téma päťhlasnej fúgy je čistá a prostá. Úspornými a jedno-duchými umeleckými pro-sriedkami sa speje ku gran-dióznejskej kulminácii, za kto-rou nasleduje „kaskádový“ zostup, stu by zmrazovanie roztavených emócií. Zrejme toto prelúdiom a fúga tvo-ria ideový kulminálny vr-chol prvého dielu. Mimo-riadne pekné je desiate pre-lúdiom cis mol (passacag-lia), v ktorom sa nežná a krotká melódika postupne rozpúšťa v jemnučkých,

Spomienka

Dňa 8. decembra t. r. uplynie 100 ro-kov od narodenia hudobného pedagóga a skladateľa MIKULÁŠA MOYZESA, kto-rému — spolu s Villamom Figušom-Bys-trým a Mikulášom Schneidrom-Trnav-ským — pripadla historická úloha, vy-tváraj svojím dielom spojovací článok medzi generáciou obrodencov a medzi pokrokovou orientovanou slovenskou mo-dernou, reprezentovanou jeho synom Ale-xandrom, E. Suchoňom, J. Cikkerom a ďalšími.

Povolanie učiteľa-kantora usmerňova-lo (najmä v prvých fázach skladateľské-ho vývinu) ťažisko Moyzesovej pozornos-ti na duchovnú hudbu (Omša C dur, d mol, početné offertória, zbory i or-ganové skladby). Postupne sa vymaňu-je z tohto pomerne jednostranného za-merania i z nadväzovania na bachov-skú polyfóniu a absorbuje aj štýlovo mladšie črty romantických skladateľov. Zameriava sa predovšetkým na žánre lyrických miniatúr (piesňových i inštru-mentálnych) v duchu Schumannu, Cho-pina, ale predovšetkým Griega i Čajkov-ského, s ktorými má Moyzesov naturel viacero spoločných znakov. Hoci najmä po roku 1918 siahla čoraz častejšie i po riešení foriem závažnejších, romantické pozície v podstate nedokázal už opustiť. V priaznivejších politických a umelec-kých podmienkach sa po prevrate zná-sobuje Moyzesova tvorba — v kvanti-te i v žánrovom rozptyle.

Moyzesov umelecký vývoj smeruje k čoraz intenzívnejšiemu využitiu prvkov slovenského piesňového folklóru — a to od púheho citovania až po postihnutie špecifických rytmických i melódických znakov. Za svojho života upravil Moyzes viac ako 160 ľudových piesní — prevaž-ne zo Šariša, kde pôsobil, a od Zvole-na — kde sa narodil, tak pre ľudský hlas, ako i pre nástroje najrozličnejšie-ho obsadenia. Najznámejšie sú **Národné spievanky** pre miešaný zbor a zbierka **30 slovenských ľudových piesní pre žens-ký trojhlas**. Dominantnosť romantických štýlových znakov nachádzame v týchto ako aj v ostatných skladbách — v sna-he po čo najkantabilnejšom vedení me-lódie.

S menom M. Moyzesa sa spája aj prvý slovenský pokus o riešenie problemat-iky elementárnych začiatkov klavírnej pedagogiky. Na svojej **Klavírnej škole** spolupracoval s Michalom Vilecom. Za-radovaním početných jednoduchých úprav pesničiek sa usiluje (v zhode so súčasnými tendenciami) — v prvom ra-de — o rozvoj žiakovej muzikality, v oblasti fyziologickej nadväzuje na Breit-haupta (princíp hry váhou uvoľneného ramena). Ku Klavírnej škole vyšli (ná-kladom **Matice slovenskej**) dve zbierky inštruktívnych skladbičiek **Naším deťom** a o niečo náročnejšia **Našej mládeži**. Ešte predtým (r. 1913) vyšla mu **Orga-nová škola**, ktorá sa ujala na učiteľ-ských ústavoch v celom Uhorsku.

Hoci v predrevratových rokoch Moy-zesovi štátna služba (pôsobil ako kan-tor a učiteľ kratší čas na najrozličnej-ších miestach Uhorska a až od roku 1908 do svojej smrti v Prešove) znemož-ňovala — spočiatku — zapojiť sa in-tenzívnejšie do vývinového prúdu sloven-skej kultúry, už v r. 1905 zasial redakcii **Národných novín** (pod pseudonymom **Vladimír Sokolov**) svoj **Veniec sloven-ských národných piesní** pre zbor a veľ-ký orchester. Z hľadiska hudobného ži-vota východného Slovenska zohral Moy-zes významnú úlohu svojou interpe-tačnou aktivitou, pri budovaní prešov-skej hudobnej školy, v ktorej bol po r. 1918 riaditeľom.

Nedostatok Moyzesovho školenia a praxe pri výstavbe väčších foriem (i pri inštrumentácii) úspešne preklenul jeho syn Alexander — radom úprav, prípadne i podstatnejším prepracovaním niekto-rých skladieb. Zaslúžil sa tak na dlhší čas o ich zakotvenie v koncertnom re-pertoári (Malá vrchovská symfónia, Päť šarišských piesní pre miešaný zbor a klavír, slávostná ouvertúra **Naše Slo-vensko** i balada **Ctibor** pre tenorové só-lo a veľký orchester).

Poslednou dokončenou skladbou bolo **Sládkové kvarteto G dur**, v ktorom Moy-zes presvedčivo dospel k syntéze prvkov klasického štýlu (najmä Haydnovho) s charakteristickými znakmi ľudovej pies-ňovosti. Mikuláš Moyzes zomrel 2. aprí-la 1944 a je pochovaný v Prešove.

V. ČÍŽIK

Rozvíjať ideové princípy socialistickej kultúry a umenia

(Dokončenie z 1. str.)

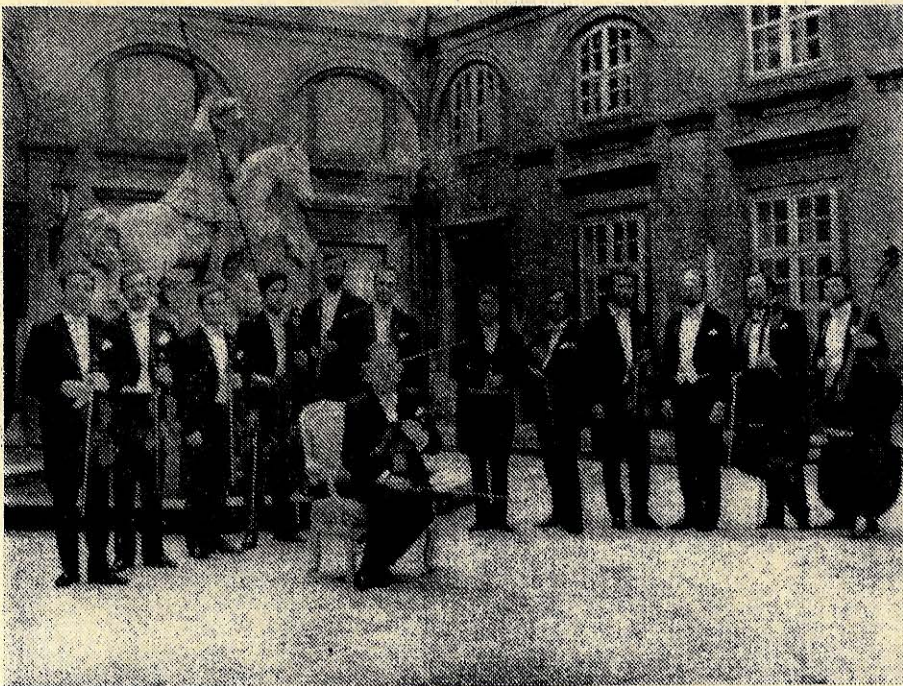
procesu očisty ich orgánov od nepriateľských živlov, sa úspešne zúčastňujú na socialistickej kultúrnej politike, predovšetkým na výchove obyvateľstva k socialisticke-mu vlastenectvu, proletárskemu a socialisticke-mu internacionizmu. Ich dôležitou úlohou je rozhodný boj proti akýmkoľvek prejavom nacionalizmu. Strana po-vahuje činnosť Csemadoku, KZUP-u a Matice slovenskej za významnú a potrebnú pre ďalší rozvoj jednotnej štát-nej kultúrno-osvetovej a politicko-výchovnej činnosti.

PRE ÚSPESNÚ REALIZÁCIU CIELOV vytýčených XIV. zjazdom KSČ a zjazdom KSS má veľký význam jed-notný postup štátnych a spoločenských orgánov, orga-nizácií a inštitúcií v zásadných otázkach — v rámci celej federácie. Dôležitou úlohou celej kultúrnej čin-nosti je výchova v duchu priateľstva a spolupatričnosti českého a slovenského národa a národnosti žijúcich v našej vlasti. Veľmi účinným nástrojom ich vzájom-ného poznávania a zblížovania je kultúra a umenie.

SKO v novej sezóne

Svoje koncertné vystúpenia začal SLOVENSKÝ KOMORNÝ ORCHESTER s umeleckým vedúcim BOHDANOM WARCHALOM na druhom abonentnom koncerte tohtoročnej sezóny v Slovenskej filharmonii. Poslucháčom prezentoval rad zaujímavých skladieb, doklad úsilia o repertoár nielen umelecký hodnotný, ale

aj pestrý. So súborom spolupracovala gitaristka LOUISE WALKEROVÁ, všeobecne uznávaná nielen ako popredná sólistka, ale aj ako pedagóg na Hudobnej a dramatickej akadémii vo Viedni. Bola sólistkou dvoch programových skladieb: Koncertu pre gitaru a sláčikový orchester G dur od J. L. Krebsa,

Slovenský komorný orchester.

Snímka: Z. Mináčová

solídnej kompozície nemeckého skladateľa z rozhrania barokového a klasickeho hudobného slohu — a nesporne najlepšej skladby večera — Koncertu pre gitaru a sláčikový orchester D dur A. Vivaldiho (i keď ide o úpravu — José de Azpiazu). SKO našiel skladbu, v ktorej, či prostredníctvom ktorej vedel rozohrať všetky svoje schopnosti: vyvolať atmosféru, udržať napätie a zároveň klud. A práve v týchto bodoch bol „rozkol“ medzi súborom a sólistkou najciteľnejší. I keď bolo cítiť, že máme pred sebou umelkyňu veľmi dobrých kvalít a formátu, predsa len počas celého svojho vystúpenia ostala „cudzím telesom“ v súbore, „hostom“, ale nie spoluúčastníkom či spolupracovníkom. Nevedela dosiahnuť pružnosť a sviežosť tempa, ktoré súbor nasadil v rýchlych častiach, nevedela dosiahnuť pokoj a rovnováhu so súborom v častiach pomalých. Trochu rozvláčne pôsobila suita Abdelazer od H. Purcella — predovšetkým skladateľovým nie najideálnejším zoskupením skupiny tancov (Air, Minuet, Air); tu mohol súbor trochu pomôcť, citlivejším odstupňovaním tempa dodať viac života osemčasovej skladbe — i za cenu „prehrešku“ voči autorovi. Z hľadiska kompozičných kvalít šťastnejšie bolo zaradenie Sarabandy, Gigue a Badinerie A. Corelliho: pútavé v melodike, jednoduché v stavbe a bezprostredne interpretované — tvorili dobrý úvod koncertného večera. Je už takmer zvykom, že SKO do svojich programov zaradi aspoň jeden súčasný titul: na tomto večere to bola Komorná hudba pre sláčiky (z r. 1962) od I. Hurníka.

I. ŠÍŠKOVÁ

Autorský večer

Koncert z tvorby skladateľa STEFANA NÉMETHA-SAMORIN-SKEHO usporiadal Zväz slovenských skladateľov v Zrkadlovej sieni Primaciálneho paláca. Dnes 76-ročného umelca, ktorý predovšetkým pôsobil ako pedagóg organovej hry na Konzervatóriu (od roku 1940) a po založení VSMU tu vyučoval klavírnú hru, pozdravil dr. Vladimír Čížik. Vo vecnom úvodnom slove reálne zhodnotil činnosť pedagóga-skladateľa, ktorý v bratislavskom hudobnom živote zohral nie nepodstatnú úlohu.

Z programových skladieb bolo **Sláčikové kvarteto** g mol najinteresannejšou kompozíciou, i keď ďalšie skladby — **Klavírne trio**, **Klavírne kvinteto** — patria v rámci komorných skladieb k Némethovým najlepším. Prvé sláčikové kvarteto [vo veľmi dobrej interpretácii **Slovenského kvarteta**] bolo tou skladbou, ktorá sa významovo najvyrovnannejším využívaním jednotlivých nástrojov. Od prvej časti (Allegro), cez Andante sostenuto (výrazne chorálovitého charakteru), kde sa prejavil skladateľov nepopierateľný obdiv k dielu J. S. Bacha, smerovala skladba k tretej časti (Scherzo, Allegro vivace), posadenej na melodike ľudovo-tanečného charakteru — so silným vplyvom skladateľovho učiteľa Bélu Bartóka. Posledná časť je vyvrcholením a zároveň dotvorením celku.

Ak spomenieme na úvod koncertu odznelé **Klavírne trio** (P. Kováč, V. Šimčíško, D. Dočkal) a záverečné **Klavírne kvinteto** (Slovenské kvarteto a H. Gáforová — absolventka z klavírneho triedy skladateľa), ich charakteristika by zhruba zodpovedala už vyššie povedanému. Avšak prof. Németh-Samorínsky nemá obavu uviesť skladby pomalou úvodnou časťou širokého, miestami až príkladného charakteru. Na rozdiel od Klavírneho tria, kde hneď v druhej časti dochádza k vystriedaniu (Allegro non troppo), pokračuje v Klavírnem kvintete druhou časťou (Lento cantabile), ktorú rozospieva do chorálovej šírky, aby posledná (Burlesca, Poco allegro) vyznela o to prekvapujúcejšie. V aní jednej z odznelých skladieb nešetrí technickými problémami, i keď ich ťažko nazvať problémami v pravom slova zmysle, nakoľko vyznievajú ako náhodil („preludovanie“). Jeho náklonnosť k melodike a rytmike ľudového charakteru je dokumentovaná v jeho diele s bezprostrednosťou a obklopená elegickou šírkou pomalých úsekov, pôsobí osviežujúco.

I. ŠÍŠKOVÁ

Čaro cirkusových svetiel bez čara

Do svojej jubilejnej 25. sezóny, do obdobia osláv 55. výročia VOSR a 50. výročia vzniku ZSSR ustúpil spevoherný súbor prešovského divadla Jonáša Záborského premiérou operety Jurija MILUTINA Čaro cirkusových svetiel (pôvodný názov Cirkus zažina svetlá), ktorá patrí medzi autorove hudobne najpôsobilnejšie a divadelne najúspešnejšie diela.

Patrí uznanie dramaturgii prešovského divadla, že od roku 1957 už po tretí raz dáva miesto vo svojom programe tomuto významnému tvorčovi sovietskej operety (Poplach medzi dievčatmi — 1957, Bozk Juanity — 1961). Réžiu tretieho titulu zverili v Prešove už známemu Dmitrijovi ŠEVCOVVI (pred rokom tu inscenoval vlastnú úpravu Haškovho Švejka), národnému umelcovi USSR, hercovi Štátneho operetného divadla v Kyjeve, s ktorým DJZ udržiava priateľské styky a úzko spolupracuje. Ševcov patrí k popredným hercom a spevákovi hudobno-zábavného žánru v Sovietskom zväze; za dvadsaťšesť rokov vytvoril do 200 rolí, už ako 32-ročný sa stal zaslúžilým umelcom a ako 41-ročnému sa mu dostalo najvyššieho uznania titulom národný umelec USSR. Okrem toho je aj usilovným autorom a jeho Udatný vojak Švejk je už šiestou operetou, ktorú napísal vedno so skladateľom Vladlenom Lukašovom.

Je len prirodzené, že pri tejto svojej intenzívnej umeleckej činnosti a dostal i k réžii — jednako ťažisko jeho práce i nevšedného talentu zostáva predsa len v hereckej tvorbe,

ktorá je plná javiskovej kultúry, sympatickej dávky prirodzeného humoru, elegancie a realistickej presvedčivosti — ako to dokázal svojim pohostinským vystúpením v úlohe Švejka v Prešove vedno so zaslúžilou umelkyňou Lýdiou Záporožcovou. Naproti tomu — režisér Ševcov v tejto Milutinovej opere si nevedno prečo uložil takmer asketickú disciplínu, na príbeh i vzťahy zameral až priveľmi trizvo hodnotiaci pohľad a cirkusová atmosféra i jeho sympatických pracovníkov zbavil čara i jevanosti, ktoré v sebe skrýva nielen ľúbostný vzťah, ale už aj samotný pojem cirkusu. Tejto základnej tóne jeho koncepcie sa prispôsobila aj výprava so svojou chladnou, neutrálnou konštrukciou, strohosťou v kostýmovaní. A to sa v istej miere prenieslo aj na súbor.

I keď táto inscenácia nepatrí medzi najúspešnejšie v repertoári prešovskej spevohry, nemožno podceňovať plodnú spoluprácu s týmto sovietskym umelcom, užitočnú konfrontáciu s odlišnými metódami práce, čo sa akiste kladne odráža v ďalšom vývine tohto súboru.

Mimoriadne radostný umelecký zážitok na predstaveniach Divadla operety z Moskvy bude pre nás asi na dlhý čas vrcholom, vďaka vynikajúcej réžii G. P. Anstomova a vysokokvalitnému umeleckému súboru tohto divadla.

GIZELA MAČUGOVÁ

XVIII. prehliadka českého koncertného umenia

V dňoch 26. septembra a 1.—6. októbra t. r. bola za veľkého záujmu odborníkov a publika v Dvořákovskej sieni Domu umelcov v Prahe už osemnásť prehliadka českého koncertného umenia. Na dvoch orchestrálnych a na piatich komorných koncertoch vystupovali zrelí umelci i ich mladí kolegovia, neraz priamo ich žiaci.

Zaujmal najmä Karlovarský symfonický orchester v záverečnom koncerte z Brahmsových diela, na ktorom pod vedením Radomila Eliška predviedol s Dagmar Baloghovou 2. klavírný koncert, s Věrou Soukupovou a Pražským mužským zborom Rapsódiu na Goetheho text a s Bohuslavom Martinům Koncert pre husle a orchester D dur. Vo všetkých zložkách bola najvyrovnannejšia vokálna Rapsódia; v oboch inštrumentálnych kon-

certoch, hoci zdravo muzikantsky poňatých, sa v pomalých vetách (pri pianisimách) prejavovali intonačné nepresnosti v drevách, čiastočne tiež u plechov a v exponovanej violončelovej partii Klavírneho koncertu.

Janáčkova filharmonia z Ostravy pod vedením dr. Otakara Trhlika sa v úvodnom koncerte predstavila v Sommerovom Koncerte pre husle a orchester, v ktorom bol sólistom Václav Snitil a v Schumannovom Koncerte pre violončelo a orchester so sólistom Stanislavom Apolinom. Suverénny výkon podal Zdeněk Otava v piesňovom cykle Vítězslava Nováka Údolie nového kráľovstva. K skutočne temperamentnému prejavu vyprovokoval však orchester až Josef Páleníček, ktorý bol sólistom v 3. klavírnem koncerte Bohuslava Martinů.

Strhujúci zážitok z komorných súborov pripravilo omladené Kvarteto mesta Prahy v Šostakovičovom 6. sláčikovom kvartete, popri ňom matnejší výkon Janáčkovho kvarteta v Janáčkovom 2. sláčikovom kvartete pôsobil dojmom, akoby tieto renomovaní umelci podcenili význam koncertnej prehliadky. Pražské dychové kvinteto s Josefom Háloom vo Flosmanovej Sonáte pre dychové kvinteto a klavír nezostali nič dlhší svojej vynikajúcej povesti. Takisto mladý súbor Nové klavírne trio sa ukázal v dobrom svetle v Smetanovom Triu g mol, aj keď k dosiahnutiu dokonalého prežitia Smetanovej hudby, porovnateľného s výkonom Českého či Sukovho tria, sa musí súbor ešte len dopracovať.

Nie celkom vyrovnanú úroveň mal koncert piatich mladých klaviristov, z ktorých si u publika vyslúžil najväčší obdiv Miroslav Langer v Skriabinovom

Prelúdiu a Nokturne pre ľavú ruku, v ktorých by jeho suverénna technika i jemné farebné odtiene ešte viac vynikli pri striedomnejšom používaní pedálu. Jan Marcol perfektne predviedol Bartovu 2. klavírnú sonátu, poslucháčsky vďačnejšej Režáčovej 2. klavírnej sonáty sa ujal Richard Kraztman. Prokofievova 3. klavírna sonáta v podaní Evy Krámskej zrejme ešte nie je dozretým umeleckým tvarom. V troch záverečných Chopinových skladbách, predvedených Ivanom Klánskyim, vynikal väčšmi pedálom zadržovaný zvuk klavíru, než očakávaná brilancia.

Na organovom večere dominovali výkony Jiřího Reinbergera vo Frankovej Chorálovej fantázii a mol a Milana Šlechtu, ktorý v Bachovom Prelúdiu a fúge Es dur úchvatnou gradáciou v závere diela zakončil krásny večer. Popri týchto, skutočne klasických výkonoch nemožno ostatných označiť za menej dokonalých. Alena Veselá objavuje vo Frankovej Chorálovej fantázii h mol nové farebné možnosti, jej odchovankyňa Kamila Klugarová tmočí Bachove Prelúdium a fúgu D dur ako hudbu plnú života a radosti, zatiaľ čo Peter Sovadina v Bachovom Prelúdiu a fúge e mol a Václav Rabas vo Frankovej Chorálovej fantázii E dur svojím podaním skôr zdôrazňujú myšlienkovú hĺbku týchto diel.

Z troch huslistov najvyššie uznanie patrí Petrovi Messierevovi a jeho partnerke pri klavíri Jarmile Kozderkovej — za štýlové predvedenie Stravinského Duo concertante. Predvedeniu Smetanovho dua Z domoviny Zdeňkom Brožom a Janom Vránom pri klavíri chýbala oná výnimočná slávnostná dokonalosť, ktorú si Smetanova hudba vyžaduje. Franti

šek Pospíšil, dynamicky nezohratý s klavíristom Zdeňkom Hnatom, nedosiahol potrebnú kompaktnosť celku v Šostakovičovej Sonáte op. 134.

Nestor českých interpretov, violista Ladislav Černý podal mladistvo svieži výkon v ľahko parodistickej experimentálnej Tausingrovej skladbičke Duetti compatibili, na ktorej úspechu sa rovnakou mierou podieľala skladateľova odchovankyňa — sopranistka Brigita Šulcová. Hudba, používajúca nové kompozičné techniky, zaznela s rovnakým úspechom tiež v podaní Josefa Horáka a Emmy Kovárnej (Due Boemi), ktorí uviedli Kučerovu Duodrámu pre baskitarinet a klavír (skladateľom pre nič napísanú).

Na tom istom úspešnom večere, venovanom českej súčasnej hudbe, predviedol Valter Vitek a Jan Marcol Páleníčekovu Partitu piccolu pre klarinet a klavír, Jiří Válek Pauerove Interpolácie pre sólovú flautu, Zdeněk Pulec a Olga Boldocká Matějovu Sonátu pre pozau a klavír a Jiří Kaniak (s autorom pri klavíri) Sonátu pre hoboj a klavír od P. Ebena.

Na záver by som rád spomenul, že prehliadka nebola súťažou. Je prirodzené, že sólista, alebo súbor nemôže v 15—30-minútovom vystúpení ukázať všetky svoje kvality, negatívny vplyv na výkon môže mať zaradenie na to — či ono miesto v koncertnom programe, nevyhnutnosť podriaďiť sa dramaturgickej línii prehliadky a pod. Ide skôr o možnosť, vytvoriť si obraz o celkovom stave interpretačného umenia a o jeho výhladkach.

MOJMÍR SOBOTKA

Estetická výchova

Možnosti využitia učebnice HV (9. ročník ZDŠ) na hodinách Estetickej výchovy

(Dokončenie z č. 20.)

V druhom ročníku je plasticky motivovaná kapitola Na prelome storočí, venovaná umeniu impresionizmu. Názornosť onemu podporujú vhodne volené ukážky nových farebných a kompozičných techník, ktoré sa prejavujú v maliarskom rukopise Moneta a Renoira. Z hudobníkov sú tu zastúpení Debussy a Ravel. Z diela Debussyho zaujme najviac vhodne volená ukážka zvukovej palety symfonickej skladby More (pravý účinok môžeme dosiahnuť len kvalitnou reprodukciou bez zvukových škvr a vibrácií). Notová ukážka melódie španielskeho ľudového tanečného (Bolero) je vďaka na recepcie osvojenie, ale veľmi dobrú službu urobí aj prehrávka niektorých častí Musorgského Kartiniek v Ravelovej inštrumentácii. Vyzdvihneme tým jeden z oporných inšpiračných zdrojov francúzskych umelcov a zároveň dáme výbornú možnosť zvukovej paralely skladby v dvoch odlišných verziách (klavír — symf. orchester). Takto najmarkantnejšie vystúpi do popredia skvelé inštrumentálne majstrovstvo hudobných impresionistov.

Prechodné zjavy medzi hudbou 19. a 20. storočia nie sú v učebnici zastúpené. Osnovy požadujú zmienku o Mahlerovi, Richardovi Straussovi a Rege-rov. Z bohatej tvorby Pucciniho pripravíme ukážky talian-

ského bel canto v nových výrazových polohách. Náznaky racionálne konštruktívneho elementu poskytuje hudba Skriabinova.

Expresionistické umenie je spracované pod spomínaným názvom na stranách 103—104. Je tu zmienka o diele Schönberga a Berga. Notové príklady dokumentujú tzv. celotónovú stupnicu a kvartový harmonický systém. Pre názorné pochopenie treba v najzákladnejších črtách objasniť a doplniť tieto údaje o vlastný pojem dodekafónie, vychádzajúcej z chromatickej stupnice.

Protiromantické tendencie 20. stor. predstavujú najvýraznejšie skladatelia parížskej „Šestky“ a tvorcovia neoklasicizmu. V učebnici je len odsek o neoklasicizme (str. 104). Vhodné by bolo doplniť túto kapitolu poznámkami o hlavných predstaviteľoch „Šestky“ a prehrať reprezentatívnu ukážku z Honeggera (Jana z Arcu, Pacific 231 ap.). Hudbu neoklasikov vymedzujú osnovy menami Prokofiev, Stravinskij a Hindemith. Individuálny vkus tu poskytnú nepreberné množstvo ukážok. Dôležité bude zdôraznenie zástoja baletnej hudby v dielach ruských majstrov. Výbojná tendencie doby (brutalizmus a futurizmus) možno demonštrovať príkladom Varèsevej hudby.

Konštruktivistické tendencie 20. storočia reprezentuje linearizmus Hindemitha. Rôzne

typy akordických štruktúr boli už spomínané v kapitole o expresionizme. Tu nadväzuje na ne tvorba Hába a Suchoňa. Učebnicu treba doplniť o poznámku, venovanú Messiaenovi. Samostatnou kapitolou je džeza a úžitková hudba ako civilizmus prvých desaťročí nášho veku. Bez ich prevratného vplyvu nemožno si predstaviť dnešné hudobné myslenie. Netreba zvlášť zdôrazňovať, že ide o hudbu veľmi blízku mentalite našich mladých poslucháčov. Vhodnou kombináciou zvukových záznamov dosiahneme silný emocionálny účinok a výchovný efekt s využitím kapitoly Spevy čierneho ľudu (84—92). Po stopách džeza (93—99), Vplyvy džeza (107—111) a Jaroslav Ježek a ďalší vývoj džeza (118—125).

Imaginatívne tendencie hudby 20. storočia ako samostatný celok nie sú zastúpené v učebnici. Ale poznatky o reprezentantoch neofolklorizmu poskytuje časť venovaná Bartókovi a Kodályovi (105—106) a na str. 112—117 Odkaz Lepša Janáčka. Kapitoly Hudobní skladatelia a druhá svetová vojna (126—134) a Naša súčasnosť v hudbe (139—144) pomôžu nadobudnúť a utvrdiť vedomosti o reprezentantoch slov. hud. moderny. Sovietskej hudbe je venovaná samostatná časť Sovietska hudba (135—138).

Zábavná a populárna hudba ako emancipovaná hudobná oblasť s masovým konzumom sa dá bližšie rozvíjať v kapitole Moderná tanečná hudba (145—153).

Krátkym prehľadom som nechcel rozobrať problematiku hudobnej časti osnov pre II. ročník. Skôr som sa pokúsil naznačiť, ako je možné poskladať z daného stavu potrebný predmet pri využití učebnice HV pre IX. ročník ZDŠ.

JÁN SCHULTZ

GRAMORECENZIE

Svadba zo Selca

Z Klenotnice ľudovej hudby

SVADBA ZO SELCA SVADBA Z REJDOVEJ

© OPUS

Dve veľké gramoplatne, ktoré vyšli v OPUS-e, sú venované zvukovým ukážkam svadobných rečí, vínov, piesní a zvykov zo Selca a Rejdovej, dvoch dedín, ktoré si dokázali i v dnešnej dobe ponechať autentické folklórne zvyky k rôznym slávnostným príležitostiam. Vyjdenie týchto atraktívnych platní je i zásluhou pracovníkov a redaktorov ľudovej hudby Čs. rozhlasu, ktorí už roky pripravujú obľúbenú a veľmi počúvanú reláciu Klenotnica ľudovej hudby.

Selce je dedina ležiaca pod severným úpäťm Považského Inovca. Približuje teda svadobný obrad z trenčianskej folklórnej oblasti. Ako uvádza na obálke Stanislav Dúžek, nahrávka (realizovaná v štúdiu Čs. rozhlasu v Bratislave) „spodobňuje hudobno-poetický koncentrát tradičnej svadby zo Selca, t. j. tú vývojovú, stáročiami vytváranú verziu svadby, ako ju zazili stredné a staršie generácie Selčanov“. Svadbu zo Selca interpretuje folklórna skupina pod vedením Antona Cagalinca, mladého železničára, ktorý zgrupoval nadšencov z roľnícko-robotníckeho Selca a nadchol ich pre zachovanie tradícií. Celé hudobno-slovné vystúpenie sprevádza ľudová dychová hudba z Drietomy, ktorej nahrávky sa stali cez rozhlas jednými z najvyhľadávanejších.

Oproti jednohlasnej svadbe zo Selca je druhá dlhohrajúca platňa — venovaná svadbe z Rejdovej — dokladom svojrázneho viachlasného spevu. Jeho korene sú zrejme z obdobia začiatku XIV. storočia, kedy valaskí kolonisti — pravdepodobne ruského pôvodu — založili túto obec v povodí rieky Slanej. Už aj pre zaujímavý dvoj — trojhlasný spevák prejav je táto platňa hudobne zaujímavejšia a pôsobí mimoriadne emocionálne. Ladislav Leng, ktorý napísal zasvätené slovo k tejto gramoplatni, spomína: „Zvuková verzia svadby z Rejdovej vznikla z iniciatívy rejdovských ochotníkov, vedených Ing. Jánom Krištákom a za mojej spoluúčasti, po nevyhnutných doplnujúcich a overovacích výskumoch v r. 1967, ktoré umožnili lepšie vyprofilovanie jej častí“. Už i to naznačuje, že realizácii oboch „klenotov“ našej ľudovej hudby predchádzala dôkladná práca odborníkov a celej skupiny štábu — v poslednom prípade pracovníkov rozhlasového štúdia v Banskej Bystrici. Obe platne sa stanú zrejme vyhľadávanými na domacom trhu a pre oživenie a doklad kvalít nášho ľudového umenia budú vzácne i u zahraničného záujemcu.

Interpódium '72

Dokončenie z č. 21

Viristom veľkej budúcnosti je bezpochyby LÁSZLÓ GYIMESI (Maďarsko). Spája sa u neho fenomenálne technika s veľkou hudobnosťou a tvorivou fantáziou. Úspešne ich demonštroval v Lisztovom Koncerte A dur. Príliš jednostranný dojem z tohto vystúpenia dokázal Gyimesi ešte skorigoval na svojom polorecitali. V Beethovenovej Sonáte Es dur, op. 27, č. 1 nanajvýš účinne spojil svoj dravý temperament so štýlovou agogikou a pôsobivou dynamickou výstavbou fantasticky podaný Meffistov valčík od F. Liszta vynikol tak suverénou virtuositou, ako hĺbkou a presvedčivosťou stvárnenia kontrastného lyrického diela.

Na záver Interpódia vystúpil KOMORNÝ ORCHESTER MOSKOVSKÉHO KONZERVATÓRIA

pod taktovkou prof. Michaila Teriana. K jeho najcennejším devízam patrili vzácna jednota súhry, príkladná tónová vyrovnanosť (výsledok jednak práce, ale zrejme aj kvalitnejších nástrojov), neuveriteľne vypracované tónové detaily, čistá intonácia a zreteľnosť artikulácie aj v najrýchlejších pasážach. So súborom spolupracovali sólistka Natália Gvozdecká v I. koncerte a mol pre husle a orchester (BWV 1041) od J. S. Bacha. I keď s niektorým vyriešením štýlovej problematiky (otázka tónu, vibráta, plastiky fráz) by sme celkom nesúhlasili, nemôžeme tejto huslíste nepriznať zdatnosť technického fondu, krásu tónu, dôkladnú artikuláciu a vŕcnosť prežitia. O znamenitom úspechu sovietskych hostí svedčia nakoniec aj štyri prídavky, ktoré si od nich nadšené obecenstvo vynútilo. VLADIMÍR ČÍŽIK

VIII. slávnosti zborového spevu

Spevacké zbory z celého Slovenska sa každoročne schádzajú na slávnostiach, ktorých usporiadateľom je Osvetový ústav. Ten ich — po dohode s prípravným výborom BHS — situoval tohto roku do Bratislavy. Okrem vlastného posolania, zámerom organizátorov bolo spestriť vcelku symfonicko-inštrumentálny zvuk, koncertový BHS vokálnymi telesami. Okrem toho sledovali možnosť ukázať výsledky snaženia amatérskych speváckych zborov vyspelému bratislavskému publiku a spevákom poskytnúť spoznanie slávnostnej atmosféry tých dní.

Profesionálna i amatérska hudobná činnosť sleduje v podstate rovnaké kultúrno-spoločenské ciele, je medzi nimi priama väzba. Rozdiely badáme len v dramaturgickom zameraní a v úrovni interpretácie. Pritom niektoré spevacké zbory dosahujú v určitých parametroch profesionálnu úroveň. V dramaturgii inklinovali naše zbory pred rokmi k romantickému repertoáru, no v posledných rokoch sa s úspechom vyrovnávajú aj so súčasnou tvorbou, s tvorbou klasikov XX. storočia. Zborové hnutie sa úzko spája so súčasnou slovenskou tvorbou, podnecuje vznik nových diel a premiéruje ich.

Štyri koncerty slávností zborového spevu mali premyslenú koncepciu. Prvý (19. X.) bol venovaný súčasnej slovenskej zborovej tvorbe. Odzneli na ňom skladby reprezentujúce široký záber hudobnej reči našich autorov; od niektorých dnes už „klasických“ zborov E. Suchoňa, J. Čikera, D. Kardoša, O. Ferenczyho, I. Hrušovského, Z. Mikulu, A. Zemanovského až po novšie koncipované opusy I. Dibáka, H. Domanského, I. Zeljenku, M. Korínka, J. Grešáka, L. Burlasa. Z tohto aspektu môžeme hovoriť o zmenšovaní disproporcií medzi novou tvorbou a schopnosťami speváckych zborov ju interpretovať.

Druhý koncert (20. X. — predpoludňajší) patrila školskej mládeži. Hojná účasť dosvedčuje záujem pedagógov hudobnej výchovy a ich žiakov. Tretí koncert patrila tvorbe domácich a zahraničných skladateľov XX. storočia. Ukázal, ako v kontexte repertoáru zborov sa uplatňujú nové hodnoty českej tvorby (B. Martinů, P. Eben, F. Pičha) a svetovej (D. Šostakovič, Z. Kodály, B. Bartók, B. Britten, L. Bárdos). Týmto koncertom sa speváci rozlúčili s Bratislavou, aby sa 21. X. predstavili na záverečnom koncerte Trnavskej hudobnej jesene v Mestskom divadle v Trnave — s programom príravným pamiatke majstra M. Schneidra-Trnavského.

Okrem vyhranosti dramaturgie (výber zborov na slávnosti) sa sledoval cieľ — obsiahnuť všetky typy obsadenia zborov. Z detských zborov sa predstavil Bratislavský detský zbor — s ambicióznu a perfektnú, citlivo dirigujúcou Elenou Šarayovou. Jeho charakteristikou je uvádzanie novej tvorby mladšej generácie slovenských skladateľov. Znel zdravým, zvukom s primeranou zvukovou diferencovanosťou. Výber moderné-

ho repertoáru však nedal možnosť uplatniť a rozvinúť kantilenu. Ženské zbory reprezentovali: až priveľmi komorne a lyricky znejúci dievčenský zbor Ponitran pri Pedagogickej fakulte v Nitre — s dirigentkou Gitou Durindovou, ktorá vychádzala väčšmi z pedagogického, než z koncertne-dirigentského poňatia; Ženský zbor Ustredného spevokolu maďarských učiteľov (s domácimi dirigentmi Ivanom Jandom a Tiborom Ághom a s výborným hosťom z Budapešti, laureátom Erkelovej ceny Lajosom Vassom) nadväzuje vo výraze na maďarskú zborovú školu a svoju vyspelosť ukázal vo vynikajúcom prednese skladieb L. Bárdosa a M. Seibera.

Komorný zbor zastupoval Bratislavský komorný zbor (zložený z bývalých členov Lúčnice a Technika), vedený vitálnym a vysoko muzikálnym Anomom Kállayom. Jeho repertoár tvorí tvorba všetkých slohových období, interpretovaná na vysokej profesionálnej úrovni, suverénne a strhujúco.

Ľudový spevokol učiteľov Slovenska, ako predstaviteľ mužských zborov (pri absencii SZSU) vyrástol v posledných rokoch pod taktovkou Ondreja Lenárd a na teleso jednoliateho zvuku, výsledej techniky i výrazu. Poslucháča uchvacuje ich elán, zanietenosť, zjavná radosť zo spevu. Zbor sa stal jednou z ozdôb slávnosti.

Z miešaných zborov každý priniesol hodnotný

Vysokú interpretačnú kultúru znovu dokumentovalo Slovenské kvarteto pri vystúpení v rámci BHS — v programe z tvorby slovenských skladateľov. Na snímke členovia kvarteta so skladateľom O. Ferenczyom.

Snímka: CSTK

umelecký vklad, špecifický prejav i dramaturgiu Spevácky zbor Technik s dirigentom Vladimírom Slujkom znie mladistvo, vyrovnané, so zvukne znělým pianissimom, nikdy nepreexponuje zvuk jeho dramaturgia je progresívna. Dirigent Akademického speváckeho zboru UK Jozef Potučár priniesol náročný, pestrý program, prednesený naprosto presvedčivo. Miešaný zbor bratislavských učiteľov si stavia náročné ciele. Kultivovanosť zvuku a prepracovanie detailov svedčia o premyšlenej práci dirigenta Petra Hradila.

JULIUS LETNAN

Hosť BHS '72

Wolfgang Schneiderhan

odpovedal na naše otázky stručne, so suverénosťou svetovo slávneho umelca.

Ktoré vaše koncertné vystúpenie v tomto roku pokladáte za najvýznamnejšie?

Svoje koncerty nerozdeľujem na významnejšie a menej významnejšie. Hráť: tohto roku tak, ako každý iný rok — všade, po celom svete.

Boli ste ševčíkovým žiakom. Aký je váš názor na československú husľovú školu?

Slovanské národy majú mimoriadne dispozície pre husľovú hru, je to zásluhou mentalít, vrodeneho talentu. K tomu, že sa stala slávnou, prispel najmä voľný pohyb umelcov a pedagógov po Európe.

Už roky žijete vo Švajčiarsku. Prečo táto vyspelá zem neprodukuje žiadnych vlastných prominentných interpretov?

Švajčiarsky hudobný život je na vysokej úrovni, sám národ má veľa iných predností, ale chýba mu muzikálnosť. Každý národ predsa nemusí byť obdarený touto vlastnosťou!

Hrali ste Bachov Dvojkonzert s laureátom tohtoročnej MTMI Krivinom. Úroveň tejto výberovej súťaže potvrdila, že

hudobný svet už prekonal husľovú krízu.

Nemyslím, že išlo o krízu, skôr o celkom prirodzený vývoj. Situáciu v husľovej sfére nepokladám však ešte ani dnes za enormnú. Mladí umelci chcú veľmi rýchlo zarábať, chýbajú im ideály. Aj moderná tvorba tu vykonáva určitý negatívny vplyv, lebo potláča klasické nástroje do pozadia, je omnoho menej vďačnejšia, ale pre prácu rukami náročnejšia. Klasická tvorba, Paganini, Wienawski atď. však už nie je pre publikum priveľmi atraktívna: onô si žiada alebo starých majstrov

(Vivaldiho, Bacha), alebo hudbu modernú. Mladí ľudia sa však dnes prikláňajú i k romantike, pretože v perfektnom, zautomatizovanom svete cítia potrebu fantázie a citu.

Pokladajú vás za odborníka na Mozarta a Beethovena. Ako sa cítite v tejto úlohe?

Nikdy som sa za špecialistu na nejaké tvorivé obdobie nepokladal. Tlmočíte iba názor publika, ktorý nie je správny. Zaujímam sa o romantiku a modernú tvorbu rovnakou mierou ako o klasiku. Vo svojom repertoári mám polovicu moderných skladieb. Mnoho súčasných autorov, napr. Blacher, Tortner, Martin, Henze, pre mňa písalo priamo nové diela.

Chceli by ste naše otázky ešte doplniť?

Rozhodne aspoň niekoľkými slovami. Do Bratislavy chodím veľmi rád, mám tu niekoľko svojich dobrých žiakov, a hoci sa vidíme veľmi zriedka (raz za šesť až osem rokov), cítim sa u vás vždy ako doma.

MIROSLAV ŠULC

JAROSLAV MEIER

Televízny screening a hudba v Štokholme

V dňoch 2.—5. októbra t. r. usporiadal švédsky rozhlas a televízia — z iniciatívy IMZ (Internationales Musikzentrum) v budove štokholmského rozhlasu screening, ktorého tohtoročnou témou bol tanec a balet v televízii. Ako zástupca slovenskej televízie som mal možnosť po štyri dni sledovať baletné, resp. tanečné programy takmer z celého sveta. Z obrovského množstva relácií, ktoré som tu videl, vynikli nad ostatné štyri — z produkcie švédskej, francúzskej, západonemeckej a českej. Švédsky príspevok choreografky a režisérky Birgit Cullbergovej bol inšpirovaný obrazmi talianskeho grafika Giambattistu Piranesisa a hudbou pre sláčiky, bicie a čelestu od Bélu Bartóka. Oslavou klasickej choreografie, realistickej výpravy a réžie boli Schneitzhofferove *Syllidy*, vyrobené francúzskou televíziou. Choreograf Pierre Lacotte sa prísne držal odkazu Philippe Taglioniho. V baletе účinkovali hviezdy parížskeho baletného neba: Ghislaine Thesmar, Michael Denard, Laurence Nerval, Mathe Souverbie, Yvette Bouldard a iní. Ozajstnými „momentkami“ boli *Momenty* západonemeckého programu — WDR-Köln. Ako podklad pre túto inscenáciu poslužili holandskému choreografovi Rudi van Dantzigovi Bagately pre sláčikové kvarteto od Antona Webera, op. 5, a op. 9. Jednoduchými prostriedkami tu boli dosiahnuté prevapujúce výsledky: štyria účinkujúci, jedna dekorácia, jediný pohľad kamery a zrkadlové posuvy po každej bagatele udržali diváka dvadsať minút pri obrazovke v umeleckom vzrušení. Aj príspevok pražského TV štúdia, Prokofievov balet *Romeo a Júlia* patril ku „senzáciam“ štokholmského screeningu. Prokofievovo dielo v interpretácii Petra Weigla (réžia) a Mirosława Kúru (choreografia) získalo už uznanie obdržaním Grand Prix Italia. V tomto prípade nešlo o televíznu inscenáciu, pretože Weigel Romeo a Júliu neinscenoval pre televíziu, ale majstrovsky zachytil vynikajúce predstavenie pražského Národného divadla. Naša televízia predviedla v Štokholme ukážky z baletných inscenácií, ktoré vznikli v našom štúdiu za posledné roky. Záujem sa sústredil na dve inscenácie: Balakirevovu *Tamaru* a Čarodejnú lásku od Manuela de Fallu. Inscenácia Tamary bola

Birgit Cullbergová.

hodnotená hlavne pre vynikajúce interpretačné výkony hlavnej predstaviteľky Gusty Herényiovej-Starostovej, Čarodejná láska upútala expertov režijným stvárnením. V meraní síl teda československá televízia na štokholmskom screeningu obstála, ba čo viac, zaradila sa medzi popredné televízne stanice.

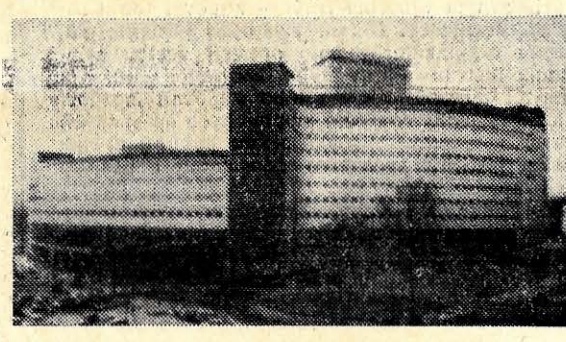
Ináč — v Štokholme pulzuje bohatý hudobný život. V meste účinkujú dva orchestre: Stockholms filharmoniska orkester a Sveriges Radios Symfoniorkester. K najstarším štokholmským kultúrnym stánkom patrí Kráľovská opera, ktorá oslávila začiatkom budúceho roku 200-ročné jubileum. Opera udržuje kontakt so slávnymi hviezdami svetového operného neba, čím aj zaručuje vysokú umeleckú úroveň svojich predstavení. Početné zborové telesá, typické pre celý sever, ako aj rôzne instrumentálne ensemble, pravidelné organové koncerty v troch štokholmských kostoloch (Storkyrkan, Matteus a Gustav Vasa Kyrka) dokresľujú pestrý obraz hudobných podujatí. V sezóne 1972-73 nachádzame v koncertných programoch mená aj nám známe: Leppard, Zinman, David Olstrach, Okko Kamu, C. M. Giulini, Sultner, Svetlanov, Claudio Arrau, Aškenazy, Ribera atď. Kontrastom tohto medzinárodného súhvezdia je organový cyklus obsadený výhradne švédskymi organovými virtuózmi, ako: Bengt Berg, Gotthard Arnér, Rune Engström, Erik Lundkvist, Enzo Forbom a Erkki Alikoski. Jednou výnimkou tu je islandský organista Ragnar Björnsson, s programom zostaveným zo skladieb islandských skladateľov.

Súčasná švédka hudba je nám dosť vzdialená, málokto pozná diela Sixtena Eckerberga alebo Hansa Eklunda, zatiaľ čo mená Cikker a Suchon sa objavujú (a to dosť často) na programoch štokholmských koncertov. Veľkú zásluhu na propagácii nášho hudobného umenia v severských štátoch má aj naša televízia. Programy z BHS, Interpódia, operné a baletné inscenácie sú známe nielen švédskym, ale aj nórskym a fínskym divákovi, a to je, myslím, dobrá známka pre slovenskú hudobnú kultúru a pre našich televíznych pracovníkov.

Robert Vidal, zakladateľ Medzinárodnej gitarovej súťaže v Paríži.

Budova Francúzskeho rozhlasu a televízie, dejisko súťaže.

XIV. gitarová súťaž v Paríži

Medzinárodná súťaž v hre na klasickej gitaru, organizovaná pod záštitou Francúzskeho rozhlasu a televízie, má v Paríži svoje stále obecnstvo. Svedčí o tom, o. i. skutočnosť, že hodinu pred začiatkom koncertu finalistov sa tiesnilo vo foyer budovy rozhlasu asi dvesto divákov, ktorí prišli „skúsiť šťastie“ — napriek tomu, že všetky miesta boli už dva týždne vypredané.

Prvá časť súťaže bola venovaná kompozícii. Na rozdiel od predchádzajúcich ročníkov súťažilo sa iba v skladbách pre gitaru sólo. Spomedzi 44 skladieb z 13 krajín vybrala porota do finále dve skladby. Druhú cenu získal poľský skla-

dateľ Stanisław Mronski z Lodže za *Štyri skladby pre gitaru* (Prelúdium — Etuda — Malá fuga a Toccata); prvá cena nebola udelená. Čestné uznanie si odniesla naša *Jana Obrovská* za skladbu *Passacaglia a Toccata*.

Záujem sa sústredil predovšetkým na finále interpretov. Medzi štyrmi finalistami boli tri výrazné talenty, ktoré boli odmenené cenami. Tretiu cenu získala *Václava Mašková*, žiačka pražského Konzervatória z triedy prof. Jírmala. Disponuje dobrou technikou a jej naturelu sú blízke lyrické polohy. Jej máľký, citlivý a prežitý prejav bol pochůtkou pre tých, čo obdivujú jemnosť nástroja. Ak sa jej

časom podarí svoj výkon prehĺbiť (Mašková má iba 18 rokov) a obohatiť ho o rôznorodosť, iste sa s ňou ešte stretne. Druhú cenu získal francúzsky gitarista *Arnauđ Dumond*. Tento impresionista gitary má zmysel pre farbu tónu, menej už pre architektúru skladby. Jeho vyslovene subjektívny prístup ku skladbe zaujme, aj keď s ním práve nesúhlasíme. Necháva vyniknúť tón v čase, rozumie pomikám a nástroj mu znie celou paletou farieb a odtieňov, ako to počuť iba málokedy. Ostáva si iba želať, aby sa mu podarilo zjednotiť všetky tieto vynikajúce prvky a dať ich do služieb skladby. Prvú cenu — „jednomyseľne a s blahoželaním poroty“ získala *Monika Rostová* z Nemeckej demokratickej republiky. Ak sme u Du-

monda obdivovali kvalitu tónu a u Maškovej lyrickosť prejavu, Monika Rostová sa predstavila ako suverénny interpret v službách súčasného repertoáru. Tri etudy *Wernera Hübschmanna* boli zahraté so vzácnou zrozumiteľnosťou, výborný bol Jolivet a „neodolateľný“ Villa Lobos. Hudba súčasníkov je jej blízka a štúdium kompozície (ako 2. hlavného predmetu) jej umožňuje zmeniť sa z bezbranného interpreta na partnera. Dlhohrajúcimi ováciami obecnstva presne vystihlo vzdialenosť, ktorá ju v kvalite delí od ostatných.

Na záver súťaže sa znalci aj amatéri zhodli v tom, že štrnásty ročník bol (vďaka vysokej úrovni kandidátov) jedným z najlepších za posledné roky.

SABINA SKARBOVÁ, PARÍŽ

O práci hudobných knižníc

O činnosti Medzinárodného združenia hudobných knižníc — Association internationale des bibliothèques musicales (AIBM) bola naša verejná informovaná dosiaľ minimálne, a to aj napriek významnej skutočnosti, že práve AIBM združuje a v celosvetovom meradle koordinuje činnosť inštitúcií hudobno-dokumentačného charakteru. Stále stúpajúci význam AIBM je priamo úmerný prudkému vzostupu nárokov na množstvo, kvalitu a variabilitu hudobných programov každého druhu, čo je v konečnom dôsledku závislé od správnej koordinácie práce spomínaných inštitúcií.

AIBM sa pravidelne každý rok schádza na svoje pracovné zasadania. Tohtoročná konferencia AIBM sa konala v dňoch 9.—15. septembra t. r. v Bologni. Hostiteľkou bola najstaršia univerzita sveta.

O programe konferencie ťažko hovoriť všeobecne, lebo každá z 11 komisií, ktoré v súčasnosti v AIBM pracujú, má svoju veľmi špecifickú náplň. Pre prílišnú rozsiahlosť problematiky zhrniem činnosť komisií do 5 problémových okruhov a pokúsim sa takto stručne charakterizovať ich súčasnú činnosť. Na rozdiel od vlaňajšieho IX. kongresu AIBM vo Švajčiarsku — kde jednu

z ústredných tém bola problematika organizácie a spolupráce rozhlasových a televíznych hudobných archívov, tohtoročná konferencia nezdržovala zvlášť žiadnu z prerokovávaných tém.

— K najvýznamnejším akciám AIBM patrí *medzinárodný súpis hudobno-historických prameňov*, známy pod skratkou RISM, ktorý práve tento rok vstúpil do 20. roku svojej činnosti. Predmetom rokovania boli jednak edičné otázky, hlavne však problémy súpisu hudobných rukopisov do roku 1800. Druhou významnou komisiou pre súpis je RILM. Jej pozornosť sa sústredila na zvyšovanie odbornej úrovne abstrakt pre pravidelne vydávané *súpisu súčasnej muzikologickej literatúry*.

— Náplňou komisie pre *hudobné informačné strediská* bol súčasný stav medzinárodnej koordinácie činnosti a výmeny informácií a materiálov.

— V komisiách pre *knižnice vedecké, verejné a knižnice konzervatórií a hudobných škôl* sa riešili otázky klasifikácie, dokumentácie a servisu jednotlivých typov týchto knižníc.

— Činnosť *rozhlasovej komisie* charakterizovala snaha budovať rozhlas ako moderne organizovanú hudobnú in-

štitúciu — s pohotovým informačným, ponukovým a výmenným aparátom.

— Napokon spomeniem ešte *komisie katalogizačnú, datačnú a klasifikačnú*, ktoré sa zaoberali systémami klasifikácie, datovania, spracovania a triedenia hudobno-historických prameňov a hudobní, ako aj otázkami využitia samočinných počítačov v muzikológii.

Súčastou konferencie AIBM boli aj koncerty z diel starých majstrov; organový koncert, koncert združenia Collegium musicum v sále bolonského konzervatória a koncert Komorného orchestra v Mestskom divadle. Okrem organového recitálu, nemali, žiaľ, tieto podujatia takú úroveň, akú očakávame od umelcov pôsobiacich v meste s takou starou a bohatou hudobnou tradíciou akú má Bologna.

Ak hodnotíme zástož Československa na pracovných výsledkoch bolonskej konferencie AIBM, treba s potešením konštatovať, že podiel Československej skupiny AIBM a jednotlivých členov čs. delegácie bol skutočne významný. V oblasti činnosti RISM, katalogizačnej komisie, hudobných informačných stredísk (ale aj niektorých ďalších komisií) dokonca do tej miery, že Československo sa stalo spolurozhodujúcim pri usmerňovaní vývoja medzinárodnej spolupráce. Československá delegácia vyšla tiež z iniciatívy a zorganizovala prvé stretnutie zástupcov národných skupín socialistických krajín, ktoré sa uskutoční na jar budúceho roku v Prahe.

DARINA MÚDRA

Obrazom o hudbe

Na počesť 25. výročia založenia Spevákkeho zboru učiteľiek Slovenska, 55. výročia VOSR a 50. výročia založenia ZSSR bolo dňa 11. novembra t. r. v aule UK v Bratislave slávnostné zhromaždenie, na ktorom námestníčka ministra školstva SSR Marta Vlačíhová pozdravila jubiliujúce členky súboru a zaželala im veľa úspechov v ich zásluhnej práci.

Snímky: ČSTK

Mestský výbor Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov, Mestský výbor Socialistického zväzu mládeže, Mestský výbor Matice slovenskej a Obvodné kultúrne a spoločenské stredisko Bratislava III. usporiadali dňa 27. X. t. r. slávnostný večer, venovaný hrdinskému boju vietnamského ľudu. V kultúrnom programe vystúpila hudobno-vokálna skupina Vyznanie, s ktorou spolupracovala E. M. Chalupová — v pásmo, ktorého autorom, režisérom i účinkujúcim bol Dušan Rapoš. Obvodné kultúrne a spoločenské stredisko Bratislava III. pripravilo na Mesiac čs.-sovietskeho priateľstva množstvo akcií. Podľa informácie odb. pracovníka O. Lacku — pre spoluprácu sa podarilo získať aj popredných umelcov SND a Novej scény. Na snímke skupina Vyznanie pri vystúpení.

● V novembri uskutočnia krajské strediská Slovkoncertu pracovné porady s kultúrnymi pracovníkmi. Vychádzajú tak v ústrety požiadavkám kupcov. Vychádzajú tak v ústrety požiadavkám kupcov. Vychádzajú tak v ústrety požiadavkám kupcov.

● Jesenný cyklus bratislavských komorných koncertov bude venovaný sčasti sovietskemu interpretácii umeniu. Prvýkrát privítame v Bratislave Tanejevovo kvar-

teto a organistu Olgerta Cynťuňa.

● Naši v zahraničí: od 30. X. do 16. XI. t. r. uskutočnili Miloš Jurkovič a H. Gáforová umelecké turné po Španielsku. Slovenské kvarteto vystúpilo na 5 koncertoch — po prvý raz v Anglicku. (7.—17. XI. t. r.). Okrem toho teleso nahrávalo 10. XI. pre BBC. SF vystúpi dňa 9. XII. t. r. vo Viedni v tzv. Folksbildungskreis s dielami Brahmsa a Dvořáka. Populárna hudba — Collegium musicum uskutočnilo od 16. XI.—24. XI. t. r. turné po Bulharsku a v dňoch 25. XI. a 26. XI. t. r. koncerty v Budapešti. Pavol Hammel a

Družba s divadlom

Opera SND a Gymnázium na Metodovej ulici v Bratislave uzavreli vzájomnú dohodu, ktorej znenie slávnostne predniesol šéf opery SND s. Pavol Bagin dňa 9. novembra t. r. V ten večer sa divadlo zaplnilo mladými ľuďmi, ktorí si so záujmom vysluchali operu P. I. Čajkovského EUGEN ONEGIN. Vzájomná družba — zaväzujúca ku konkrétnym činom obe strany — je novou formou spolupráce medzi vedením opery a nádejným publikom.

Minister kultúry SSR Miroslav Válek udelil čestné tituly Zaslúžilý pracovník kultúry Vladislavovi Brunnerovi a Vladimírovi Horváthovi. Flautista VLADISLAV BRUNNER (nar. 31. 12. 1910) pôsobí od r. 1949 až dodnes v Slovenskej filharmónii. Jeho hrácke i pedagogické kvality pomáhali budovať za vyše dvadsať rokov slovenskú hudobnú kultúru — s nadšením, bez nároku na vonkajšie ocenenie, so skromnosťou umelca, ktorý sa bezozvyšku odovzdáva umeniu. Okrem práce v SF našťudoval a premiérovu úviedol rad skladieb svetového repertoáru a noviniek slovenských autorov. Kritika mu pripisuje hlavne technickú vyspelosť a neobyčajný zmysel pre štýl. Rodák z Mladej Boleslavi, absolvent Brnenského konzervatória sa tak stal — dnes už i s radom svojich odchovancov a synov — zakladateľom tradície slovenskej flautovej školy.

VLADIMÍR HORVÁTH, ktorý sa 7. novembra t. r. dožil 60 rokov, patrí medzi organizátorov nášho koncertného života. Dnes pracovník SF začal svoje pôsobenie v hudobnom živote ešte na pôde bývalej Hudobnej a artistickej ústredne (v r. 1949). Z jeho iniciatívy sa zrodila Bratislavská hudobná jar, predchodca BHS. Stál pri zrode SKO, ktorého je dodnes skromným, ale prepotrebným organizačným pracovníkom. V SF sa dlhé roky stará o formovanie koncertného publika, zaslúžil sa o začlenenie telies SF do medzinárodného hudobného života a blízka mu je i výchova mládeže k hudbe. Oba menovaní sa vyznačujú skromnosťou a obetavosťou s čím sa vedia zblížiť so všetkými, čo s nimi prichádzajú do úzkeho pracovného i súkromného kontaktu. A tak ocenenie „Zaslúžilý pracovník kultúry“ nie je iba formálnym aktom pri hodnotení celoživotného úsilia. Oba vyorali hlbokú a prospešnú brázdnu na poli našej mladej hudobnej kultúry.

Z hudobného života Nitry

Na čele Kruhu priateľov umenia v Nitre je už druhý rok Marta Červeňanská. (Je zaujímavé, že aj tajomníčkou tejto organizácie je žena.) S predsedníčkou sme si pohovorili pred začiatkom jesennej sezóny o hudobnom živote v Nitre.

— Máme už takmer pol tisíc členov. Veľká časť z nich sú — hlavne poslucháči dvoch vysokých škôl. Už v prvý deň predpredaja si „skalní“ zakúpili abonenty na koncerty a o ústky sa prihlásili aj noví záujemci zo závodných klubov ROH. Veľkú časť koncertov hudobnej

jesene sme venovali 55. výročiu VOSR. Našou ambíciou je, aby úroveň podujatí bola na vysokom umeleckom stupni. Cyklus sa začal dňa 11. X. t. r. koncertom Komorného orchestra Všeobecného rozhlasu a televízie ZSSR pod taktovkou Alexandra Kornejeva. Dňa 17. X. t. r. vo veľkej sále PKO vystúpil sovietsky čelista David Geringas so sprievodom Tatjany Šacovej. O tri dni neskôr sme privítali gottwaldovskú Štátnu filharmóniu s dirigentom Zdeňkom Bílkom. Komorný koncert Štátnej kapely z Weimaru (s našim Alexandrom Catarinom ako sólistom) bol 25. X. t. r. Jesenný cyklus koncertov sme uzatvorili operným predstavením divadla J. G. Tajovského z Banskej Bystrice, ktoré uviedlo operu La Gioconda.

L. MARTINČEK

So slovami uznania

sa vrátil z španielskeho SAN SE-BASTIANU mladý poslucháč V. ročníka bratislavského Konzervatória, akordeonista Tibor Rácz. Medzinárodná organizácia akordeonistov (CMA) tu usporiadala 22. ročník medzinárodnej súťaže, ktorá je každý rok v inom štáte (budúci rok bude vo Švajčiarsku). Naša akordeonová slovenská škola získala v treťom mieste Tibora Rácza opäť jedinečné ocenenie úsilia pedagógov, ktorí si za roky práce získali mimoriadny rešpekt i na zahraničnom poli. Aby sme ocenili dostatočne úspech Tibora Rácza, treba vedieť, že tohto roku vlastne prvý raz zasiahol do súťaže v kategórii seniorov, kde bol najmladším účastníkom spomedzi 15-ich súťažiacich (do druhého kola postúpili šiesti finalisti, z toho štyria boli z ČSSR). 1. cenu dostal Talian Romano Benatello, 2. cenu absolvent brnenského Konzervatória Ivan Koval (študuje 2. rok na weimarskej Vysokéj hudobnej škole F. Liszta) a 3. cenu 19-ročný Tibor Rácz.

Žiak prof. Marty Szőkeovej, ktorá vychovala dnešného poslucháča VŠMU Rajmunda Kákoniho

(nositeľa 1. ceny z takej istej súťaže, konanej v r. 1969 v talianskom Riccione) a je v CMA podpredsedníčkou organizácie — iste veľmi významné ocenenie slovenskej hudobnej pedagogiky vôbec... —, bol ohodnotený nielen tretím miestom a slovami uznania zo strany kritiky, ale priamo očakávaný i so svojou profesorkou u španielskych hostiteľov, ako niečo, čo musí priniesť kvalitu: dôkazom toho je, že Tibora Rácza pozvali v rámci súťaže na nahrávanie ukážok zo slovenskej akordeonovej tvorby do španielskeho rozhlasu, že mal mimoriadny úspech na záverečnom koncerte a prof. M. Szőkeová predniesla hneď po príchode improvizovaný príhovor do rozhlasu — na požiadanie tamojších pracovníkov. Počula som nielen tieto informácie, ale mala som i zážitok z ukážok interpretácie T. Rácza. Je to — napriek svojmu veku — dôstojný pokračovateľ svojho staršieho kolegu Rajmunda Kákoniho, ktorý už po vyhrávaní pre „svoj nástroj“ a odbor veľa významných cien. To všetko je potešiteľné, najmä ak si uvedomíme, že naši mladí interpreti v bohatej európskej konkurencii nemajú šance získavať také popredné umiestnenia. Ale aká je situácia smerom do budúcnosti — tu, doma?

R. Kákoni je jediným mladým poslucháčom-akordeonistom na

VŠMU. Jeho pokračovateľom by mohol byť práve mladý Rácz. Zatiaľ sa však táto perspektíva nerýsuje najružovejšie — hoci Rácz je i ináč výborným študentom. VŠMU vychovala za roky existencie veľa vynikajúcich interpretov a pedagógov našim trom konzervatóriám, ale na akordeonistov sa akosi zabúda. Je to snáď nedôvera voči nástroju, ktorý bol pôvodne zameraný skôr pre zábavnú hudbu, či pôsobenie vo folklórne ladených oblastiach? Napriek všetkému veríme, že sa nájde pochopenie pre ďalšie umelecké školenie Tibora Rácza, resp. iných mladých akordeonistov, ktorých potrebuje i naše stredné umelecké školstvo ako budúcich vysokoškolsky vzdelaných odborníkov.

T. URSÍNYOVÁ

Bratislavská lýra 1973

Československé agentúry Slovkoncert a Pragokoncert so spoluorganizátorskými inštitúciami, v spolupráci s príslušnými umeleckými zväzmi vypisujú VIII. ročník celoštátnej súťaže populárnej piesne Bratislavská lýra 1973.

Na tejto súťaži sa môže zúčastniť ako autor každý občan ČSSR. Poslaním súťaže je podnietiť tvorbu piesní, zameraných na rozvíjanie ušľachtilých vzťahov medzi ľuďmi, vlastných socialistickej spoločnosti.

Uzávierka súťaže je 1. januára 1973. Autori do tohto termínu zašlú svoje skladby na adresu: Sekretariát BL, Leningradská č. 5, Bratislava, kde možno získať aj bližšie informácie o súťažných podmienkach (tel. č. 349-48).

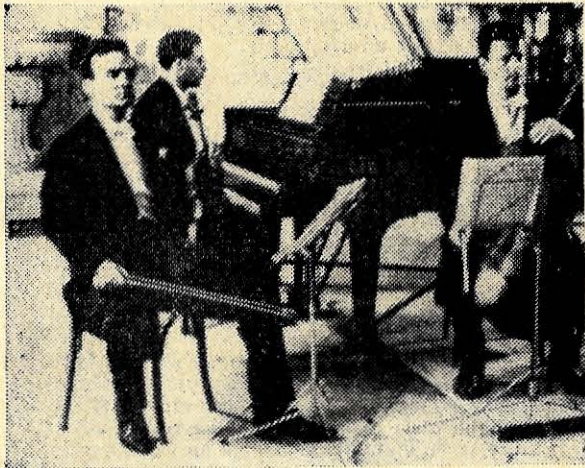
Collegium musicum Posoniense

— súbor tohto mena bol založený na jeseň r. 1970 a skladá sa z bratislavských hudobných pedagógov. Je známy už z niekoľkých vystúpení, ako napr. Večer poľskej hudby, Večer J. Haydna, ale i Deň učiteľov. Tento neprofesionálny súbor dosiahol počas krátkej doby pozoruhodné výsledky. V posledných dňoch sa vrátil z NDR, kde účinkoval na 6 výchovných koncertoch pred 2500 žiakmi. Nadviazal veľmi dobré styky s tamojšími organizačnými i pedagogickými pracovníkmi a doniesol si nové

pozvanie pre ďalšie hostovanie. Súbor uviedol na koncertoch v NDR skladby starých majstrov, ale i súčasných autorov (Šostakovič, Glazunov, Schneider-Trnavský a pod.). Súbor hrá bez dirigenta a jeho umeleckým vedúcim je skladateľ Július Kowalski, ktorý študuje nový program s perspektívou ďalších vystúpení. Práca telesa je zaujímavá i z toho hľadiska, že jeho hlavnou úlohou je „muzikovanie“ a rast hudobných pedagógov popri vlastnej práci v škole.

HUDOBNÝ ŽIVOT — dvojtyždenník. Vydáva Ministerstvo kultúry SSR vo Vydavateľstve OBZOR, n. p., v Bratislave. Vedie redakčná rada: Marián Jurík (šéfredaktor), dr. Zdenko Nováček, CSC. (predseda), Pavol Bagin, prom. Hst. Ľubomír Čížek, Alojz Luknár, Miloš Jurkovič, Mária Kišiová-Hubová, Zdenko Mikula, dr. Michal Palovčík, Ján Schultz, Jozef Sixta, Bohumil Trnečka. Tlačia Nitrianske tlačiarne, n. p., Nitra. Rg. č. RS 8261/68. Adresa redakcie: Hudobný život, Bratislava, Volgogradská 8. tel. 592-37. Administrácia: Vydavateľstvo OBZOR, n. p., Bratislava, Čs. armády 29/a. Inzerčné oddelenie: Bratislava, Gorkého 17. Rozširuje PNS. Objednávky predplatiteľov prijíma PNS — Ústredná expedícia tlače, administrácia odbornej tlače, Gottwaldovo nám. 48/IV, Bratislava. Objednávky odberateľov v zahraničí prijíma SLOVART, úč. spol., Leningradská ul. č. 11/I, Bratislava. Cena jedného výťažku 2,— Kčs. Neobjednané rukopisy sa nevracajú.

FESTIVAL BEMUS

Moskovské trio.

Skrátka BEMUS znamená BEOGRADSKE MUZIČKE SVEČANOSTI, ktorými tu od roku 1969 každoročne oslavujú výročie oslobodenia mesta Belehradu. Na začiatku to bola prehliadka najlepších úspechov juhoslovanských umelcov a súborov — za spoluúčinkovania vynikajúcich zahraničných umelcov, komorných telies a orchestrov. S práním, aby sa tento festival vymanol zo šablóny mnohých podobných akcií, vypísali od minulého roku medzinárodnú súťaž Hudobnej mládeže a zaistili víťazom jednotlivých disciplín súťaž spoločne s ostatnými — ako sólistom slávnostného prvého koncertu festivalu. (Laureáti veľkých svetových súťaží sú zase pozvaní k recitálom a vystúpeniam v národnej opere — v čase festivalu.)

Prvá takáto súťaž bola (v roku 1971) vypísaná pre husle, klarinet a sláčikové kvarteto. Víťazom medzi huslistami sa stal **Jovan Kolundžija**, ktorého sme obdivovali na tohtoročných BHS. Na klarinete súťažil vtedy mimoriadne nadaný študent našej VŠMU **Jozef Luptáček**, ktorý si odniesol (ako štvrtý) medzi finalistami veľmi vzácny diplom. Pre rok 1972 mala belehradská súťaž za disciplíny klavír a komorné trio (klavír — husle — violončelo). Prvú cenu medzi klavírnymi triami vyhralo **Moskonné trio** zo ZSSR. Z klaviristov vystúpilo v jediný večer tria 6. októbra t. r. s Belehradskou filharmóniou 6 finalistov v klavírných koncertoch Liszta

(A dur), Chopina (f mol), Prokofieva (I.), Čajkovského (b mol), Schumannu a Beethovena (G dur). Musel to byť pre orchester, dirigenta **Živojina Zdravkoviča** i prítomné obecenstvo naozaj unikátny výkon! Súťažné odbery pre rok 1973 budú: violončelo, dychové kvinteto a dychové trio, teda príležitosť pre našich dychárov.

Festival BEMUS 1972 prebiehal od 7. do 19. októbra t. r., no mohol som sledovať priebeh belehradských slávností iba od soboty 14. októbra t. r. Zachytil som práve vyvrcholenie programovej štruktúry: dva koncerty **Berlínskeho filharmonikov** pod taktovkou **Herberta von Karajana**. Stylovou predohrou pre moju cestu do hlavného mesta juhoslávie bol polorecitál s mladým **Jovanom Kolundžijom** na Interpódii '72, ako aj na koncerte v Piešťanoch a pri snímaní na farebnú televíziu produkciu v Bratislave.

Hneď po príchode do Belehradu som počul komorný koncert belehradského klavírneho tria v zostave: **dr. Andreja Preger** — klavír (v Bratislave je známy zo sólového vystúpenia, ako hosť Zväzu slovenských skladateľov), **Alexander Pavlovič** — husle, **Viktor Jakovčič** — violončelo. Po prestávke predniesli známe Šostakovičove Trio op. 67. Prvá polovica koncertu bola venovaná tvorbe súčasných srbských autorov: **Dejana Despić** — Pas de trois op. 54 (je to moderné, trochu bartókovsky zafarbené divertimento), **Petar Bergamo** — Ritrovári per tre (prípomínajú mi Parfky Piesne o padajúcom listí) a konečne Divertimento **Milana Ristića** (zdravá komorná hudba, stojaca blízko Prokofievovi). V interpretácii bolo zrejme, že dušou súboru je klavirista, ktorý pozdvihol výkony ostatných dvoch umelcov v jednotlivých celkoch.

Sobotný večer a nedeľné matiné patrilo k vrcholom festivalu. Vystúpili **Berlínski filharmonici** s **Karajanom**; prvý koncert s **Beethovenovým** Coriolanom, Pastorálnou a nakoniec s **Osudovou symfóniou**, predpoludňajšie vystúpenie s **Mozartovou** Symfóniou A dur, **Wagnerovým** Tristanom (Predohra a Smrť z lásky) a **Brahmsovou** I. symfóniou. Policajný kordón musel strážiť vstup do budovy filharmónie, vchod pre umelcov i prístup k miestu Karajanovho pobytu. Sála bola až na prasknutie prepĺnená — na chodbách, na schodíkoch galérie... Písať o interpretácii je azda zbytočné, no ukázalo sa, že druhý koncert — po riadnom odpočinku hráčov — bol ešte vynikajúcejší a vyrovnannejší, než večerný výkon po namáhavom cestovaní a nezvyklom priestore. Za zmienku stojí, že Karajan hrá Beethovena v obsadení: 4 flauty, 4 hoboje, 4 klarinety, 4 fagoty a dva rady drevných nástrojov — po ôsmich za sebou. V nedeľu večer bolo baletné predstavenie v krásnej budove **Narodno pozorište**: Romeo a Júlia od **Sergeja Prokofieva** s hosťujúcim baletným súborom i dirigentom **Kornelom Traileku** z Bukurešti.

V pondelok vystúpilo svetoznáme **Tátraiho kvarteto** s dielami **Haydna**, **Bartóka** a **Beethovena**, večer sme boli svedkami úchvatného predvedenia **Mendelssohnovho** oratória **Paulus** zborom a orchestrom miestneho rozhlasu a televízie, dirigentom **Borivoje Simičom** a znamenitými srbskými sólistami (spievané v nemeckom origináli — v takej bezchybnej výslovnosti, že poslucháči nestratili ani jedno slovo textu). V utorok večer bol klavírný recitál 25-ročného víťaza svetovej parížskej súťaže **Marguerite Longovej**, **Francúza Rogera Pascala**. Veľká sála filharmónie bola prepĺnená skoro ako u Karajana, čo je pri klavírnom recitáli naozaj neslýchaná

rarita. Mladý klavirista hrá Chopina takým preexponovaným rubatom, že bolo priam neuveriteľné, ako takúto hru mladistvej svojvoľnosti uznala za najlepšiu parížsku porotu. Pravda, Debussy je jeho doménou, tam sa už chopinovská forma k slovu nehlási. A u Liszta mohol vhodiť na váhy všetky prednosti veľkého prírodzeného nadania.

Koncert **Belehradského dychového kvinteta** obsahoval výlučne ukážky z tvorby súčasných juhoslovanských skladateľov. Program otvorilo pôsobivé Divertimento, op. 23, pre kvarteto drevných nástrojov bez hornej od **Dejana Despića**. Do dávnejších čias nás zaviedla Malá suita **Borisa Papandopula** (pod jeho taktovkou som hral v Záhrebe — pred desaťročiami — Cikkerovo Concertino). Srbský skladateľ **Enrico Josif** bol zastúpený dvoma menšími časťami, nazvanými Frescobaldiana. Po prestávke odznelo dielo Episodi concertanti **Uroša Kreka**, Moment musical **Adalberta Markovića** a Pet karakter **Milana Ristića**, ktorým ešte výraznejšie podčiarkol výborný dojem, vyvolaný už pri premiére svojho klavírneho tria (Divertimento). Večer bola premiéra **Verdiho** opery **Maškarný bál** s talianskym dirigentom **Nino Verchim a. h.** Náznaková scéna bola pochmúrna, tmavá. Réžia urobila z opery skôr statické oratórium. Zo skvelého speváckeho obsadenia vyzdvihujem najmä **Ulriku (Djurdjevka Čakarevićová)** a úlohu **Oskara vo**

Roger Pascal.

stvárnení **Gordany Jevtovičovej**. Hostujúci dirigent využil svoj temperament a rutinu z milánskej Scaly.

Veľkolepý záver festivalu tvorilo **Brittenovo Requiem**, majestátne nastudované a dirigované 74-ročným americkým dirigentom **Jašom Horensteinom**. Orchester Filharmónie, umelecký zbor ľudovej armády, detský zbor rozhlasu a londýnski sólisti (s pôvodným anglickým textom) vyvolali presvedčenie naprosto autentického interpretácie a zanechali u každého z prítomných nezabudnuteľný a hlboký dojem. Belehrad sa s týmto festivalom postavil do prvých radov hudobných centier Európy a srdečnosť i obetavosť voči zahraničným hosťom si zasluhujú obdiv a vďaka.

RUDOLE MACUDZINSKI

Festivaly súčasnej hudby v Leningrade sa už stali tradíciou. Práve vďaka niekoľkoročnej tradícii si záujemci o túto hudbu mohli postupne vytvoriť prehľad o výsledkoch kompozičného snaženia súčasných skladateľov z leningradskej oblasti i zo zahraničia. Festivaly sú tematicky ohraničené (opery, balety, orchestráne a komorné skladby, estrádne či filmová hudba), v dôsledku čoho vznikla možnosť zároveň konkurencie. Takto organizovaná akcia má svoj ďalší klad v tom, že umožňuje pohotovejšie „roztriedenie“ prezentovaných diel: tak, ako slabšie skladby odhalia svoju podpriemernú úroveň a akademicnosť, tak i vydarené diela majú dobrú príležitosť na vykľutí svojich predností.

K tradícii patrí aj dobrý zvyk domácich usporiadateľov — jeden z prvých koncertov venovať hosťom zo zahraničia. Na tohtoročnom festivale mohli leningradskí poslucháči spoznať a hodnotiť súčasnú hudobnú tvorbu Československa. Na hosťovskom koncerte odzneli štyri symfonické diela štyroch našich skladateľov, ktorí reprezentovali rôzne tvorivé smery. Z diela **Jiřího Pauera** bola pre festival zvolená farebná, majstrovská Slávnostná overture „Canto festivo“, ktorá získala prvú cenu v súťaži usporiadanej pri príležitosti 50. výročia KSČ. Na tradície viedenskej školy nadväzoval Koncert pre flautu, sláčikový orchester a klavír **J. Železného**. Kučerov **Obraz** pre klavír a orchester bol svedectvom autorovho záujmu o nové cesty, spájal v ňom tradičné orchestrálne efekty s prvkami elektronických a stereofonických. I. Matej vo svojej III. symfónii do značnej miery využíval moravský folklór, čím táto skladba pripomínala tvorbu Janáčkovu.

Okrem hudby z ČSSR mali možnosť leningradskí poslucháči zoznámiť sa aj s tvorbou skladateľov pobaltskej republiky — Estónska. V programe

Nová hudba v Leningrade

koncertu zostaveného z komorných diel figurovali mená staršej i strednej estónskej skladateľskej generácie. Najväčšou originalitou sa vyznačovalo III. klavírne kvinteto **J. Riatsa**, skladateľa, ktorý je pomerne dobre známy nielen doma, ale i za hranicami. Zo skladateľov starších upútal **K. Sink** svojimi duoma Malými kvartetami.

Večery komornej hudby leningradských skladateľov postavili vedľa seba rôznorodo orientované skladateľské osobnosti. Tak napríklad z romantického základu vyrastajúca Sonáta pre husle a klavír **D. Tolstého** susedila s ortodoxne dodekafonicky vybudovanou II. klavírnou sonátou **R. Laula**. Rejn **Laul**, skladateľ a muzikológ pochádzajúci z Estónska, vyštudoval v Leningrade konzervatórium, a tu sa aj usadil. Podrobne študoval hudbu vedúceho druhej viedenskej školy **A. Schönberga** (je aj autorom rozpravy o tomto skladateľovi), čo nezostalo bez vplyvu na jeho vlastnú kompozičnú prácu. Silnou individualitou a svojráznymi zvukovými efektami sa vyznačovalo sláčikové kvarteto **S. Slonimského** Antifóny — originálne zostavená konštrukcia.

Jednou z najzaujímavejších premiér leningradskej prehliadky bol IV. koncert pre violončelo a 11 nástrojov **Genadija Banščikova**. Hudbu tohoto mladého talentovaného skladateľa charakterizuje nezvyklá impulzivnosť, výrazná dynamičnosť a hlavne individualita. Je to neopakovateľný pokračovateľ expresionizmu a neoklasicizmu. Roznecujúce, prenikavé rytmické ostinato pripomína miestami **Stravinského**. O tento koncert už rozšíril svoj repertoár **M. Rostropovič**.

Na festivale odzneli tiež voľné diela. Na sviridovské

tradície nadviazal **V. Veselov** vo svojom vokálnom cykle prameňom z charakteristicky ruského hudobného výrazu. Svoj záujem o spracovávanie ruských ľudových piesní prejavila **T. Voroninová**. Svojou archaickou atmosférou, nezvyklými harmonickými zvrátaniami, prísnu melodickú líniu a akcentáciou východnej ornamentiky sa zapísal medzi neúšedné skladby festivalu cyklus **V. Arzumanova** „Zo staroarménskeho eposu“, skladby pre barytón, hoboje, fagot, trúbku a pozaunu.

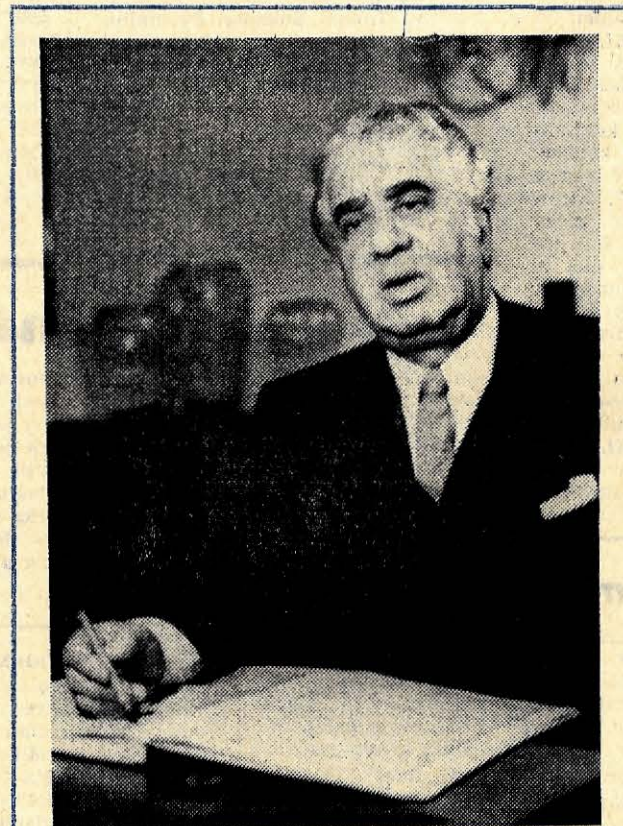
Z diel symfonických spomenieme ešte II. symfóniu pre sláčikové nástroje mladého arménskeho skladateľa **A. Mnacakianu**, žiaka **D. Šostakoviča**. V jeho hudbe sa stretávajú vplyvy európskej (menovite vplyvy jeho učiteľa) s vplyvmi národnými — arménskymi. Avšak miesto jedného hlasu, typického pre arménsku monódiu, používa skladateľ radšej poly-

fónnu sadzbu, zložitú akordickú štruktúru, kvartové akordy atď. Jeho pôvod prezrádajú skôr typicky arménske tanečné prvky.

K úspechu festivalu vo veľkej miere prispela vysoká interpretovaná úroveň. Na koncertoch mimo najlepších leningradských instrumentalistov a spevákov vystúpila tiež leningradská filharmónia, ktorú dirigoval **A. Jansons**, **A. Dmitrijev**, **V. Žordani**, a k úspešným patrilo tiež vystúpenie **Tanejevovho kvarteta**.

● Jesenné Týždne umenia 1972 v Budapešti predložili návštevníkom dramaticky pestrý program. Ich koncepciu poznačili aj dve udalosti maďarskej hudby: 25. výročie smrti **Bélu Bartóka** a 90. výročie narodenia **Zoltána Kodálya**. Jadrnom programu Týždňov — venovaných hudbe, tancu, divadlu, filmu a výstavám — boli i tohto roku hudobné produkcie. Popri najlepších maďarských orchestroch, dirigentoch, sólistoch a domáciach profesionálnych i amatérskych telesách sa na nich podieľal i rad významných zahraničných umelcov. Azda najväčšia pozornosť sprievádzala hosťovanie Symfonického orchestra moskovského rozhlasu a televízie s dirigentom **Rozdestvenským** a so sólistkou **V. Jaglingovou**, vystúpenie **Viedenských filharmonikov** s **Claudiom Abbandom**, koncerty **Davidu Oistracha**, **Yehudiho Menuhina**, **André Watta**. Úspech sprievádzal aj vystúpenie **Sofijských filharmonikov** pod vedením **Konstantina Iljeva** a koncert **Slovenského komorného orchestra**, vedeného zasl. umelcom **Bohdanom Warchalom**.

● Dňa 16. novembra t. r. sa zatvorili brány **Comédie Française**. Už predtým muselo odpať niekoľko predstavení, pretože technický a administratívny personál divadla odmietol pracovať. K štrajku vyzvali aj ostatné divadlá. Od 16. novembra sú zatvorené všetky štátom subvencované divadlá v Paríži, medzi nimi i **Parížska Opera**. Požiadavky divadiel sú rovnaké: vyššie platy pre technický a správny personál. Divadelné odbory chcú v solidárnom štrajku pokračovať tak dlho, pokiaľ francúzske ministerstvo kultúry nepristúpi k znovuo otvoreniu **Comédie** a k vypracovaniu novej kolektívnej zmluvy.

Medzi vrcholné podujatia na tohtoročných BHS patrili koncerty Slovenskej filharmónie z tvorby **Arama Chačaturiana** — s **Aramom Chačaturianom** za dirigentským pultom. Snímka: **Z. Mináčová**.